

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Sikkim – politicko-geografický vývoj

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

Sikkim – politicko-geografický vývoj

Kateřina Dolejšová

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky, vstřícnost, ochotu a čas, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1 Vývoj Sikkimu a jeho vztahy s Britským impériem od roku 1815 do 1950.....	9
1.1 Budování vztahů mezi Sikkimem a Britským impériem v 19. století a na počátku 20. století	9
1.2 Situace v Sikkimu mezi lety 1947 – 1950	12
2 Fungování státu Sikkim mezi lety 1950 a 1973	14
2.1 Ekonomická situace	14
2.2 Politický vývoj.....	16
3 Spory Indie a Číny v oblasti Sikkimu v 60. letech 20. století	19
4 Přidružení Sikkimu k Indii	22
4.1 Poměry v Sikkimu v letech 1973 a 1974.....	22
4.2 Události roku 1975	25
4.3 Reakce Čínské lidové republiky	26
5 Sikkim jako součást Indie	27
5.1 Vliv přidružení na ekonomickou a sociální oblast	27
5.2 Politický vývoj.....	31
5.3 Role Sikkimu v indo-čínském soupeření.....	36
Závěr.....	41
Seznam použité literatury	45
Resumé.....	52
Přílohy	53

Úvod

Indie se skládá z 38 států a 8 unijních teritorií. Jedním ze států je Sikkim, velmi specifický region, nacházející se na severu Indie v Himálaji, kde sousedí s Nepálem, Čínou a Bhútánem.¹ Během 19. století se oblast Sikkimu dostala pod nadvládu Britského impéria, přičemž Tibetem i Čínou byl uznán zvláštní vztah mezi Sikkimským královstvím a Britským impériem. Po osamostatnění Indie v roce 1947 vyhlásil Sikkim rovněž nezávislost a hned o 3 roky později se stal indickým protektorátem. Indie tudíž ručila za obranu, vnější vztahy a zahraniční komunikaci Sikkimu. Přestože se Čína snažila zpřetrhat blízké vazby Sikkimu s Indií, po referendu v roce 1975 se Sikkim stal 22. indickým státem.

Problematika hranice Sikkimu a Číny je poměrně aktuální, proto mi přijde důležité se tématu věnovat. Čína roku 2003 de facto uznala připojení Sikkimu k Indii, přesto se do současnosti na hranicích odehrávají různé menší potyčky mezi státy, nejčastěji konkrétně v oblasti Nathu La. Je možné, že nepřátelství na hranicích by do budoucna mohlo způsobit větší problémy. Z tohoto důvodu si myslím, že by se tématu mělo dostat více pozornosti. Převážné kvůli této aktuálnosti a nízké informovanosti v České republice jsem si téma bakalářské práce zvolila. Sikkim se navíc nachází u hranic s Čínou, která je v současnosti jednou z hlavních světových mocností, proto mi přijde podstatné sledovat politologicko-geografický a geopolitický vývoj v této oblasti.

Cílem bakalářské práce je zjistit důvody a okolnosti politicko-geografických změn, které se v oblasti Sikkimu odehrály od roku 1815 do roku 2022. K dosažení cíle zodpovím tyto výzkumné otázky: Jaký byl vztah Sikkimu a Britského impéria? Jak fungoval stát Sikkim v době nezávislosti? Proč se odehrávaly konflikty na hranicích Sikkimu a Číny a jaký mají vliv na dnešní vztahy Číny a Indie v oblasti Sikkimu? Proč se Sikkim přičlenil k Indii? Jaké jsou politické a socioekonomické důsledky přičlenění Sikkimu k Indii? Za začátek zkoumání jsem zvolila rok 1815, kdy se Britské impérium poprvé začalo angažovat v oblasti Sikkimu. Události, které od této chvíle následovaly, primárně ovlivnily budoucí politicko-geografický vývoj Sikkimu až do jeho současné podoby.

Prostředkem k naplnění cíle bude detailní analýza odborných textů a historických publikací týkajících se Sikkimu. Do hloubky porozumět tématu mi pomůže metoda případové

¹ Viz příloha č. 1

studie. Cílem případové studie je poskytnout hluboké porozumění či příčinné vysvětlení vybraného případu, přičemž musí být zohledněn celkový kontext události či objektu (sociální, politický, historický), fenoménu či děje. Musí být zároveň poskytnut komplexní obrázek, kde bude zahrnuto co největší množství proměnných. V práci využiji konkrétně typ jedinečné případové studie, kdy je případ studován pro svou vnitřní povahu a jedinečnost (Drulák 2008: 33–34). Práce může přispět k rozšíření znalostí o Sikkimu, jeho politické geografii a historii v České republice, jelikož toto téma není v české literatuře zpracováno.

Práce bude rozdělena do několika kapitol, přičemž některé budou dále rozčleněny pro zpřehlednění do podkapitol. V první kapitole se budu zabývat tím, jak se formovala oblast Sikkimu po příchodu Britů. Budu zkoumat, jakých dohod mezi Britským impériem a Sikkimským královstvím bylo dosaženo a jak se oblast geograficky proměňovala. Zaměřím pozornost také na to, co se dělo v prvních letech nezávislosti Sikkimu, které bylo dosaženo roku 1947.

V následující části se budu zabývat fungováním samostatného státu Sikkim. Budu se soustředit na ekonomiku Sikkimu, která byla závislá převážně na Indii. Politický vývoj zde hrál důležitou roli, v oblasti Sikkimu již od roku 1642 vládla monarchie Chogyal, nicméně v 50. letech 20. století začalo být jasné, že politická struktura potřebuje změnu a revitalizaci.

Ve třetí kapitole budu primárně analyzovat spory Indie s Čínou během 60. let. V roce 1962 probíhala válka mezi Čínou a Indií, která pro Indii skončila zdrcující porážkou. Indická armáda proto po této zkušenosti zvýšila na společných hranicích počet svých jednotek a mezi státy panovalo napětí. To vyvrcholilo roku 1967, kdy právě na území Sikkimu v průsmyku Nathu La probíhaly pohraniční střety mezi Indií a Čínou. Zaměřím se na to, proč se konflikty odehrávaly a jakým způsobem ovlivnily budoucí politicko-geografický vývoj Sikkimu.

Ve čtvrté kapitole se budu podrobně zabírat okolnostmi, které vedly k přidružení Sikkimu k Indii. Již od 70. let se na politické scéně začaly objevovat požadavky na odstranění monarchie. Nespokojenost zesílila v roce 1973, kdy monarchie byla obviňována z toho, že zmanipulovala volby do státní rady. Budu se proto celkově zabývat různými demokratickými hnutími, která se v Sikkimu angažovala, politickou situací a vztahem mezi dynastií Namgyal a obyvateli Sikkimu v 70. letech. Důraz bude kladen i na referendum z roku 1975, které nakonec rozhodlo o přičlenění Sikkimu k Indii.

V poslední kapitole se budu věnovat důsledkům sloučení Sikkimu a Indie. Budu zkoumat, jak se vyvíjel politický systém v Sikkimu v rámci Indie. Zaměřím se i na socioekonomickou sféru, abych zjistila, jak politicko-geografické změny ovlivnily sociální život obyvatel a jaký vliv to mělo na ekonomiku oblasti. Analyzovat budu také neshody mezi Indií a Čínou ohledně Sikkimu.

Jak již bylo zmíněno, v české odborné literatuře není téma Sikkimu a jeho politické geografie zpracované, v cizojazyčné literatuře existuje zdrojů více, tématu se převážně věnují indiští odborníci. Pro zkoumání budu čerpat z odborných knih a článků, ale i z internetových zdrojů, které budu využívat hlavně k informacím o aktuálních událostech. Politickému vývoji Sikkimu převážně od roku 1947 a následně po sjednocení s Indií se věnuje množství autorů, jedním z nich je i A. C. Sinha, z jehož děl čerpám ve své práci. V několika publikacích je také rozebírán vztah Indie a Číny týkající se Sikkimu, jedno z průlomových děl je v tomto případě *The Long Game* od V. Gokhale. Celkově za nejvíce nápomocnou pro mou práci považuji knihu *Merger of Sikkim – A New Perspective* od S. Raizady, kde autorka detailně popisuje začlenění Sikkimu do Indie a soustředí se zde na jeho politicko-geografický vývoj a historické souvislosti.

1 Vývoj Sikkimu a jeho vztahy s Britským impériem od roku 1815 do 1950

1.1 Budování vztahů mezi Sikkimem a Britským impériem v 19. století a na počátku 20. století

Sikkim přitáhl pozornost Britské Východoindické společnosti roku 1814, kdy byl ve válce proti Nepálu. Východoindická společnost v tom viděla příležitost k získání vlivu ve strategické oblasti. Otevření vztahů bylo podpořeno hlavně tím, že Sikkim mohl usnadnit komunikaci s Čínou přes Tibet, protože například sikkimští vládcí si tradičně brali tibetské nevěsty. Navíc byl Sikkim poměrně snadno dostupný. Dalším důvodem k prohlubování vzájemných vztahů bylo to, že Britové chtěli zabránit možným nepálsko-bhútánským intrikám proti Britské Východoindické společnosti. Vzhledem k těmto výhodám Východoindická společnost roku 1815 ve válce Sikkim podpořila. Slíbila pomoc při navrácení ztracených území, která na úkor Sikkimu získal Nepál během invaze v roce 1780. Sikkim souhlasil s podporou Východoindické společnosti a zavázal se být spojencem Velké Británie. Po skončení války byla Sikkimu navrácena některá území a Společnost přiměla nepálskou vládu k tomu, aby se zavázala, že už nebude Sikkim obtěžovat. Britská Východoindická společnost také hrála velkou roli při poválečné obnově Sikkimu (Sen 1975: 346).

Díky dobrým vztahům byla mezi Sikkimem a Britskou Východoindickou společností podepsána 10. 2. 1817 Smlouva z Titalie, která měla obrovský význam. Potvrzovala vliv Britského impéria na zahraniční politiku Sikkimu, na oplátku Britské impérium chránilo Sikkim před Nepálem, přičemž územní expanze Nepálu na východ byla zastavena (McKay 2007: 86). Sikkim se stal nárazníkovým státem mezi Nepálem a Bhútánem, jeho území bylo obnoveno mezi řekami Mechi a Tista. Sikkim se tedy poprvé dostal pod vliv Britské Východoindické společnosti a svoboda jednání Sikkimu byla do značné míry omezena ustanoveními smlouvy. Společnost také získala právo obchodovat až po tibetské hranice. Smlouva z Titalie tak znamenala začátek britského zájmu o Sikkim jako obchodní cestu do Tibetu. Dva měsíce po podepsání Smlouvy z Titalie Východoindická společnost přidělila Sikkimu další část území, konkrétně teritorium Morung². Tento krok měl znamenat posílení Sikkimu jako nárazníkového státu mezi Nepálem a Britskou Indií (Raizada 2012: 27–29).

Vztahy mezi Východoindickou společností a Sikkimem se přesto ve 30. letech 19. století začaly zhoršovat. Když zástupci Velké Británie narazili na malou horskou vesnici jménem Darjeeling, navrhli generálnímu guvernérovi, že oblast by byla nejen vhodným místem pro

² Viz příloha č. 2

rekonvalescenci britských vojáků, ale také by poskytla Společnosti ve východním Himálaji značné obchodní a politické výhody. Britská vláda proto Sikkimu nabídla výměnu nějakého jiného území za Darjeeling. Sikkim se území nechtěl vzdát. Avšak po delší komunikaci a s ohledem na neustálou potřebu britské pomoci a ochrany při potlačování nepřátelských aktivit kmene Lepchů³ a nejistého postoje Tibetu vládce Sikkimu změnil názor. 1. února 1835 získala Británie celou zemi jižně od řeky Great Rangeet, východně od řek Balasun, Kahil a Little Rangeet a západně od řek Rungno a Mahanadi. Na oplátku schválila britská vláda v roce 1841 roční dotaci ve výši 3000 rupií jako kompenzaci pro Sikkim. V roce 1846 byla zvýšena na 6000 rupií ročně. Území takto postoupené Britům se později stalo jádrem okresu Darjeeling. Britská vláda území umístila pod kontrolu vrchního dozorce, který kromě správy a rozvoje Darjeelingu měl na starosti také britské politické vztahy se Sikkimem. Odstoupení Darjeelingu bylo důležitou událostí v historii vztahů Východoindické společnosti se Sikkimem. Darjeeling se stal důležitým pozorovacím stanovištěm Britů v Himalájích a rozšířil možnosti obchodu s Tibetem (Sen 1975: 347–348).

K dalšímu zhoršování vztahů došlo podepsáním Smlouvy z Tumlongu 28. března 1861. Smlouva ze strany Sikkimu představovala uznání britského protektorátu nad Sikkimem, právo indické vlády stavět silnice přes Sikkim až k tibetské hranici a přesun sídla vlády z Chumbi v Tibetu do Sikkimu po dobu nejméně devíti měsíců v roce. Smlouva také vyhošťovala ze země Dewana Namguay, bývalého předsedu vlády, jenž byl odpovědný za protibritské aktivity v Sikkimu (McKay 2010: 45–46). Záležitosti týkající se obchodu byly také vyřešeny ke spokojenosti Britů. Vláda Sikkimu od podepsání smlouvy nesměla postoupit ani pronajmout žádnou část svého území jinému státu bez povolení britské vlády. Smlouva z roku 1861 byla velmi významná v britsko-sikkimských vztazích a je považována za velmi úspěšný příklad britské diplomacie. Téměř všechny požadavky indické vlády byly díky této smlouvě splněny. Smlouva také na čas kontrolovala tibetský vliv v Sikkimu (Sen 1975: 348). Přestože Britové získali mnoho výhod, Smlouva z Tumlongu měla jednu hlavní slabinu. Tou byla skutečnost, že protektorátem Britského impéria byl Sikkim stanoven jako *de facto*, ne *de iure*. To v následujících letech způsobovalo problémy s Tibetem a Čínou (Raizada 2012: 47–48).

³ Etnická skupina ze současného západního Nepálu, východního Bhútánu, státu Sikkim a okresu Darjeeling v Západním Bengálsku v Indii. Lepchové jsou považováni jako jedni z nejstarších obyvatel Sikkimu (Shukla 1976: 6). Společně s etnickými skupinami Bhutia a Limbu měli Lepchové už v 19. století hlavní slovo v politických a sociálních otázkách v Sikkimu (Sprigg 1995: 88).

Imperiální vliv na Sikkim se zvětšoval, s tím ovšem rostla domorodá opozice. Tibetané na severu byli více a více znepokojeni britskou mocenskou expanzí v Sikkimu. V Tibetském chápání byl Sikkim státem ve sféře jeho vlivu a mezi aristokraciemi obou států existovaly četné náboženské, politické a kulturní vazby. Tibetané nakonec roku 1886 zasáhli. Přesunuli jednotky k hranici a vybudovali zde obranné postavení, jelikož se cítili ohroženi postupem britské moci na sever. Po neúspěšných jednáních Britové shromáždili síly nazvané „Sikkimská expedice“, a ty Tibetany vyhnaly v březnu 1888. Tibet i Sikkim si ovšem nárokovali Číňané, proto s Brity zahájili rozhovory ohledně stavu hranic. To ale bez tibetské nebo sikkimské účasti (McKay 2007: 86–87).

Dohody bylo dosaženo 17. března 1890 podepsáním Anglo-čínské úmluvy v Kalkatě. Byla stanovena hranice mezi Sikkimem a Tibetem, byl uznán status Sikkimu jako britského protektorátu a právo britské vlády na přímou a výlučnou kontrolu nad vnitřní správou a zahraničními vztahy tohoto státu. Úmluva jednou provždy vyřešila status Sikkimu, který se pro všechny praktické účely stal nedílnou součástí Britské Indie, ztratil svou samostatnou existenci a identitu a Britové začali vykonávat nad Sikkimem prvořadou politickou kontrolu. Peking se podpisem vzdal čínsko-tibetských nároků na Sikkim (Raizada 2012: 69–70).

Ke zvýšení vlivu Britského impéria v oblasti přispěla Lhasská úmluva podepsána 7. září 1904. Stanovovala mimo jiné tibetskou podporu hranice mezi Sikkimem a Tibetem tak, jak byla definována v již zmíněné Anglo-čínské úmluvě z roku 1890. Smlouvou byl také potvrzen *de iure* status Sikkimu jako protektorátu a jeho závislost na Britské Indii (Raizada 2012: 75). Za zmínku stojí i Pekingská úmluva, která byla podepsána o dva roky později. Britové souhlasili, že nebudou anektovat nebo zasahovat do Tibetu výměnou za odškodnění od čínské vlády, zatímco Čína se zavázala, že nedovolí žádnému jinému cizímu státu zasahovat do území nebo vnitřní správy Tibetu. Británie také přislíbila vybudování telegrafních linek mezi obchodními trhy v Tibetu a Indii (Askew 2002: 21). V roce 1914 byla v Simle podepsaná zástupci Británie, Číny a Tibetu další úmluva, která ratifikovala vymezení severních hranic Sikkimu, jak bylo stanoveno v Anglo-čínské úmluvě z roku 1890 (Sen 1975: 349–350).

Britská Indie si díky úmluvám upevnila svou pozici v Sikkimu a po zbývajícím období své vlády neměla problémy ani s maharádžem⁴ ani s Tibetem a Čínou. Maharádžou se stal v prosinci 1914 Tashi Namgyal⁵, jenž vládl až do roku 1963. S jeho nástupem na trůn zavládlo šťastné období sikkimsko-britských vztahů. Maharádža zůstal věrným přítelem Britů až do konce svého života. Byl mírumilovným vládcem, panoval bez intrik či napětí. Kupříkladu to byl on, kdo založil britský typ soudu v Gangtoku se soudci na plný úvazek. Je důležité podotknout, že britská vláda jako nejvyšší autorita usilovně dodržovala až do roku 1935 politiku odlišující Sikkim od 560 knížecích států Indie. A až do roku 1947, kdy Britové opustili Indii, Sikkim pokračoval pod benevolentním feudálním řádem (Raizada 2012: 77).

1.2 Situace v Sikkimu mezi lety 1947 – 1950

V roce 1947 se Indie stala nezávislým státem. Téměř okamžitě po získání nezávislosti vznikl spor o to, zda Indie automaticky zdědila právně zajištěný vliv, který byl pro Brity v pohraničních státech velice výhodný. Indie tvrdila, že jako nástupnická vláda by měla převzít všechna práva, výsady a povinnosti Britů. Sikkimský soud nesouhlasil a prohlašoval, že nezávislá Indie je novou právnickou osobou, která nemůže tvrdit, že se na ni vztahují práva a povinnosti britské vlády. Nakonec nová dohoda se Sikkimem stanovila, že všechna existující formální i neformální ujednání platná k 15. srpnu 1947 budou zachována, dokud nebude možné vyjednat novou smlouvu. Indické úřady nejprve předložily dokument *Instrument of Access* podepsaný vládci indických knížecích států o jejich sloučení do Indické unie. Když ovšem Sikkim protestoval proti tomuto formátu, Nové Dillí souhlasilo s použitím jiné terminologie, která byla navržena Sikkimem. To představovalo implicitní uznání zvláštního statusu Sikkimu ze strany Indie a také náznak toho, že Indie nebude trvat na plném přičlenění Sikkimu. Indie byla připravena přijmout různé stupně autonomie pro příhraniční státy výměnou za uznání jejich „zvláštních zájmů“ na jejich území (Rose 1969: 32–33).

Situaci pro vyjednávání s Indií ale nepomáhaly vnitřní nepokoje v Sikkimu, které mezi lety 1947 a 1949 dosáhly zneklidňujících rozměrů. 7. 12. 1947 nespokojenost obyvatel se stávajícím systémem vedla k vytvoření Sikkimského státního kongresu, první politické strany v Sikkimu, jež vznikla sloučením tří velmi malých politických organizací. Sikkimský státní kongres měl mnohem větší sílu než předchozí malá sdružení. Jeho hlavním cílem bylo

⁴ Titul maharádža se pro vládce Sikkimu obecně užíval mezi lety 1861-1965. Mimo tuto periodu se pro panovníka Sikkimu využívalo označení chogyal (Kazi 2020).

⁵ Dynastie Namgyal vládla v Sikkimu od roku 1642 do 1975 (Kazi 2020).

ukončit autokratickou monarchistickou vládou. Kongres požadoval zřízení odpovědné vlády, zrušení pozemkového vlastnictví a sloučení Sikkimu s Indií (Rai 2013: 563). Některé pozemkové reformy byly představeny ihned, jako například zrušení různých forem neplacené práce. Bylo také dohodnuto, že z pěti členů vlády budou dva nominováni od maharádži a tři ze Sikkimského státního kongresu. Nicméně se nejednalo o důležitých tématech, jako kupříkladu jakými způsoby bude vláda fungovat či jaké má pravomoci (Sinha 2005: 285).

S plněním dalších požadavků Státního kongresu ale vedení Sikkimu nepřicházelo. To bylo dáno i tím, že syn maharádži shromáždil své dvořany, aristokracii a mnichy do Sikkimské národní strany, protikladu Sikkimského státního kongresu. Členové Kongresu čekali přibližně rok, jestli budou jejich další požadavky splněny, maharádža se ale spíše zabýval upevněním své pozice. Kongres začal v únoru 1949 znovu naléhat na splnění svých požadavků, došlo ale jen k tomu, že hlavní vůdci hnutí byli uvězněni. To spustilo další vlnu nenávisti proti monarchii (Ibid.). Jako odpověď více než 5000 lidí zaútočilo na palác v Gangtoku. Indická armáda se ale vrhla na dav, krutě povstání potlačila a zachránila vyděšeného maharádžu Tashi Namgyala. Ten poté vyšel Sikkimskému kongresu více vstřícně ohledně vládních reforem (Ram 1974: 67).

I když byly dva z výše zmíněných požadavků Sikkimského kongresu víceméně splněny, třetí požadavek, sloučení s Indií, v plánu nebyl. S Indií však probíhala jednání ohledně budoucích vztahů se Sikkimem. Nakonec byla 5. prosince 1950 podepsána Indo-Sikkimská smlouva, jež potvrdila protektorátní status Sikkimu, který indické vládě udělil moc nad vnějšími záležitostmi země, jako je obrana či komunikace se zahraničními státy, zatímco sikkimský vládce si ponechal autonomii ve vnitřních záležitostech (Arora 2006: 4065).

Indie v roce 1950 mohla požadovat a možná i dosáhnout přičlenění Sikkimu k Indické unii, pokud by tomu tak chtěla. Mimo jiné toho mohlo být dosaženo s určitým stupněm podpory veřejnosti v Sikkimu, protože Sikkimský státní kongres učinil přičlenění k Indii jedním z prvků svého programu. Ale také by existoval silný odpor komunity Bhutia, což by vedlo k politické nestabilitě. Ještě důležitější by byla nevyhnutelně nepříznivá reakce na takový krok v Nepálu a Bhútánu, protože oba tyto státy by si přičlenění Sikkimu vyložily jako predehru k jejich vlastnímu nedobrovolnému sloučení s Indií. Nové Dillí se raději vyhnulo drastickým změnám v pohraničních státech, které mohly podpořit politickou nestabilitu a v souvislosti s přítomností Číny v Tibetu případně ohrozit indické „zvláštní zájmy“ (Rose 1969: 34–35). Indie proto raději uznala legitimitu existujících režimů. Tím byli ovšem velmi překvapeni členové Sikkimského státního kongresu, jelikož smlouva byla napsána přímo ve prospěch maharádži. Ve smlouvě

nebylo zmíněno vytvoření odpovědné vlády či participace obyvatel Sikkimu v administrativě (Basnet 1974: 95–96). To v následujících dekádách působilo politické napětí.

2 Fungování státu Sikkim mezi lety 1950 a 1973

2.1 Ekonomická situace

V druhé polovině 19. století, kdy Britská Východoindická společnost převzala kontrolu nad oblastí Sikkimu, byla země značně nerozvinutá. Neexistovaly zde silnice, policie, soudy, vzdělání a chyběly peníze ve státní pokladně (Raizada 2012: 16). Během dlouhého období politické stability, které následovalo po podepsání Smlouvy z Tumlongu v roce 1861, se v hospodářské oblasti podařilo využít potenciálu země. Britové zde položili základy danění, čímž byl založen příjmový systém. S větším příjmem nastala možnost budovat silnice. Přestože toho Británie udělala mnoho pro zpřístupnění a ekonomický růst země na začátku jejího působení v Sikkimu, posledních 40 let její vlády nepřineslo oblasti žádný ekonomický pokrok. Po stažení Britů z Indického subkontinentu se Sikkim stal protektorátem Indie. Sama Indie, která byla v té době málo rozvinutá, měla být poskytovatelem ekonomické pomoci Sikkimu. Podle Indie byl ekonomický růst životně důležitý, jelikož chtěla, aby Sikkim odolal tlaku komunistické Číny (Joshi 2004: 70–71).

Smlouva podepsaná roku 1950 zahrnovala i ekonomické vztahy mezi Indií a Sikkimem. Dodatečnými ujednáními byl Sikkim ustanoven jako nedílná součást indické ekonomiky, která se prakticky rovná celní unii. Indie získala určitá výsadní práva při výstavbě a údržbě komunikačních zřízení, včetně práva veta nad všemi sikkimskými projekty v této oblasti. Indický vliv byl také posílený závislostí Sikkimu na Indii v otázce programů hospodářského rozvoje, prakticky celý rozpočet na rozvoj hradila Indie prostřednictvím půjček nebo dotací. Drtivá role Indie v sikkimské ekonomice byla patrná i v soukromé sféře. Většině místním obchodním a úvěrovým strukturám dominovali indiští obchodníci a bankéři sídlící v Sikkimu. Zajímavé také je, že program průmyslového rozvoje Sikkimu byl svěřen korporaci, v níž 92,5 % akciového kapitálu vlastnila společnost *Kamani Engineering Group* z Bombaje (Rose 1969: 35–36).

Pod vedením Indie byl vytvořen sedmiletý ekonomický rozvojový plán (1954 – 1961), díky kterému Sikkim zažíval ekonomický růst. Úspěšnost tohoto plánu vedla k vytvoření dalšího plánu počátkem roku 1961 (Subba 1984: 2). Plán byl tentokrát pětiletý a na rozdíl od prvního plně financován Indií, která Sikkim podpořila více než 17 milionů dolarů. I když byl

kladen důraz převážně na rozvoj infrastruktury, plán zahrnoval i projekty, které měly poskytnout vyšší počet pracovních příležitostí. Součástí programu se stal i rozvoj znalostí a zlepšení zemědělských metod. Díky plánu se konaly schůzky mezi zemědělci z jednotlivých okresů, kteří si mohli předávat informace a zkušenosti (Joshi 2004: 70–71).

Poté následovaly další pětileté plány. Hlavní důraz byl vždy kladen na výstavbu silnic, investice do infrastruktury činily v prvních třech plánech vždy 48 %, ve čtvrtém plánu (1971 – 1976) 41 % z celkové investice. Zemědělský rozvoj získal ve čtyřech plánech podíl asi 16 %. Mezi lety 1960 – 1980 bylo v Sikkimu postaveno téměř 562 km nových silnic. Rozvoj venkova prioritou nebyl (Karan 1989: 269). Dopravní systém byl především zaměřen na požadavky indické armády. Strategické dálnice, jako například Nathu La – Gangtok, či dálnice *North Sikkim Highway*, postavená v roce 1962, spojující Gangtok se severními pohraničními oblastmi, byly převážně výsledkem politiky indické vlády ve vztahu k Číně, nikoli rozvojové aktivity. S tím souvisí také výstavba letiště, která byla dokončena roku 1956 (Ram 1974: 60).

Ekonomické dopady podřízeného postavení Sikkimu v indickém obranném a obchodním systému se staly v roce 1966 ústředním bodem diskuzí. Argumenty, které předkládali obyvatelé Sikkimu, se obecně týkaly dvou ústředních témat: že Sikkim utrpěl vážnou ekonomickou újmu v důsledku uzavření hranice s Tibetem a že Sikkim přišel o více příjmů kvůli doložce ve Smlouvě z roku 1950, která mu zakazuje uvalovat spotřební daně na dovozy, než jaké získal z indické hospodářské pomoci. Dokonce i chogyal, známý diskrétností ve svých veřejných prohlášeních, mluvil o velkých ekonomických nevýhodách a navrhl, že jsou to vhodná témata pro jednání. Výkonná rada jmenovaná po volbách do Sikkimské rady v roce 1967 byla konkrétnější a argumentovala, že kvůli vzájemným obranným potřebám museli obyvatelé Sikkimu obětovat své domy, rýžová a kukuřičná pole. Uzavřením hranic s Tibetem skončil status Gangtoku jako hlavního obchodního místa v transhimalájském obchodu. Obchod s Tibetem by po roce 1959 musel probíhat za čínských podmínek, což by přispělo k posílení čínské vojenské pozice na hranici. To bylo proti zájmům a bezpečnosti obyvatel Sikkimu i Indie. Oběti Sikkimu v tomto případě byly větší než oběti Indie, proto by měl podle sikkimské vlády získat stát od Indie určitou formu kompenzace. Obsah stížnosti ovšem Indie nebrala na vědomí (Rose 1969: 42–43).

Indie si na pozadí konfliktu s Čínou ale nemohla dovolit být k Sikkimu lhostejná. Pokoušela se o demokratizaci zřízení skrz institucionální transformace, snažila se v Sikkimu rozvíjet demokratické instituce a procesy. V letech 1954 – 1971 zde utratila přibližně tisíc rupií

na hlavu, které měly být využity na rozvojové projekty. Sikkim byl nucen výrazně rozšířit svou byrokratickou strukturu hlavně proto, aby bylo dostatečně možné tyto rozvojové projekty realizovat (Sinha 1973: 71).

Problémem v Sikkimu nicméně byla obrovská propast mezi městy a venkovem. Podle kritického pohledu autora Rama (1974: 61) vlastnili ve zkoumaném období Gangtok, hlavní město Sikkimu, převážně indiští obchodníci a lichváři. Zatímco v Gangtoku se stavěly luxusní kamenné domy, moderní obchody, hotely či obchody s alkoholem, v malých vesnicích žili lidé naprosto odříznutí od socioekonomického rozvoje. Ekonomika Sikkimu byla až do 70. let založena na feudálním pozemkovém vlastnictví, kterému dominoval chogyal a kaziové, dědiční feudální vládci. Pozemkové vlastnictví si vynutilo několik extrémních forem vykořisťování. Chudí a střední rolníci ze Sikkimu zažívali těžké časy pod tíhou dluhů a utlačovatelských forem držby půdy.

Za nevyužitý potenciál v ekonomické sféře v Sikkimu ve zkoumaném období lze považovat také skutečnost, že Sikkim nebyl otevřený pro turisty, kteří by cestovním ruchem mohli zvýšit příjmy v oblasti. I přes nádhernou přírodu a zajímavou kulturu cizinci Sikkim nenavštěvovali. Přestože obyvatelé Sikkimu by si rozvoj turismu přáli, Indie byla proti. Nové Dillí v druhé polovině 60. let 20. století sice zmírnilo omezení turistického cestování do Sikkimu, to přesto podle sikkimské vlády nebylo dostatečné (Rose 1969: 38; The Missing Tourist 1969: 710–711). Tato skutečnost se změnila až během 80. let.

Sikkim mezi lety 1950 až 1973 i přes některé úspěšné rozvojové projekty nedosáhl výrazného ekonomického pokroku, navíc zemědělství bylo stále primitivní. Situace lidí se nelepšila. V Gangtoku byly podporovány názory, že bohatí lidé bohatli, chudí chudli a že etnické rozdíly mezi lidmi byly využívány k udržení feudalismu u moci. Zúčtování bylo za daných okolností téměř nevyhnutelné. Nakonec přišlo v roce 1973 (Sen 1975: 355).

2.2 Politický vývoj⁶

Z hlediska politického vývoje mezi lety 1950 a 1973 si zvláštní pozornost zaslouží dva politické aspekty Sikkimu. Prvním byly vnitřní problémy Sikkimu a jeho vazby na Indii, které budu rozebírat v této podkapitole. Druhým problémem byly vztahy mezi Sikkimem, Čínou a Indií, tomuto tématu se budu podrobně věnovat ve třetí kapitole.

⁶ Viz příloha č. 3

Nejvyšším vládcem Sikkimu byl do roku 1975 maharádža, který ve zkoumaném období sdílel určitou část moci s dewanem. Dewan byl jmenovaný indickou vládou a měl vykonávat funkci hlavního správního úředníka státu. V roce 1953 maharádža zavedl novou ústavu. Podle této ústavy byl ustanoven zákonodárny orgán nazvaný Státní rada, která byla tvořena 18 členy.⁷ Šest jejích členů bylo jmenováno maharádžou, zbytek míst byl volený, přičemž šest míst mělo připadnout lidem etnik Lepcha a Bhutia a dalších šest míst lidem nepálského původu. Státní rada dostala pravomoc vydávat se souhlasem vládce zákony týkající se míru, pořádku a vlády státu. Nemohla však projednávat a řešit záležitosti týkající se vnějších vztahů (Rao 1978: 32). Navíc některá témata, jako například církevní záležitosti, otázky policie, či pozemkové příjmy, bylo možné projednávat pouze s maharádžovým souhlasem. O dalších věcech, zejména těch, které si vyhradila Indie, nebylo možné diskutovat vůbec (Levi 1959: 498–499).

Z členů Státní rady byla maharádžem vybírána Výkonná rada. Její členové získali individuální odpovědnost v rámci vlády a byli ekvivalentem kabinetu ministrů. Zastávali úřady, které jim přidělil maharádža. Výkonné radě předsedal dewan, jenž měl v rukou reálnou moc, protože měl na starosti finance. Maharádža měl právo veta nad všemi rozhodnutími (Namgyal 1953: 25).

První volby do Státní rady se konaly roku 1953, ovšem bez vypracování řádných volebních zákonů. Členství na základě etnicity ve Státní radě navíc nebylo demokratické. Etnika Bhutia a Lepcha, ke kterým patřilo přibližně 25 % obyvatel Sikkimu, včetně vládnoucí dynastie, získala ve Státní radě stejný počet míst jako lidé nepálského původu, kteří tvořili 75 % obyvatelstva. Samotný volební proces, postup hlasování i systém sčítání hlasů byly zkreslené takovým způsobem, že Nepálci byli znevýhodněni. Hlas každého Nepálce se totiž počítal jako jeden, zatímco hlas odevzdaný členem etnické menšiny byl počítán za hlasy dva. Ve volbách roku 1953 Sikkimská národní strana získala všech šest míst reprezentujících etnika Bhutia a Lepcha, zatímco Sikkimský státní kongres vyhrál šest křesel za Nepálce (Raizada 2012: 143; Sinha 2005: 287).

Druhé volby se konaly na podzim roku 1958. Do té doby se politické poměry značně změnily. Vláda dosáhla určitého pokroku ve směru zrovnoprávnění státního občanství a hospodářského rozvoje. Už se neobjevovaly žádosti o přičlenění k Indii, místo toho se

⁷ V roce 1958 byl kvůli žádostem klášterních sdružení a dalších skupin počet volitelných míst v radě zvýšen o dvě. Roku 1967 byla přidána další čtyři volitelná místa (Sinha 2005: 288).

upozorňovalo na skutečnost, že si většina obyvatel přeje zrušit funkci dewana. Zesílily také požadavky na ustanovení parlamentní vlády a konstituční monarchie, přestože byli maharádža i jeho syn velmi oblíbení. Volby roku 1958 byly jediné, kdy nejvíce křesel získal Státní kongres zastupující nepálské obyvatele (Levi 1959: 499).

Roku 1962 byla založena nová politická strana, Sikkimský národní kongres, který vzniknul spojením dvou marginálních politických stran a s pomocí disidentů ze Státního kongresu a Národní strany. Jeho vůdcem se stal Kazi Lhendup Dorjee. Sikkimský národní kongres byl vytvořen za účelem reprezentace všech etnických skupin v Sikkimu, jelikož dvě do té doby dominantní strany byly de facto rozděleny podle etnicity.⁸ Sikkimský národní kongres se stavěl proti monarchii a usiloval o demokratické reformy (Rai 2013: 564).

Kvůli vyostřené situaci s Čínou se další volby konaly až roku 1967, v těch nejvíce křesel získal Sikkimský národní kongres. Národní kongres byl velmi aktivní, společně s dalšími politickými skupinami usiloval během 60. let o revizi smlouvy z roku 1950, aby Sikkim mohl mít větší vnitřní i vnější autonomii. Na jaře 1967 i chogyal přidal svůj hlas k volání po změně, když skupině indických novinářů sdělil, že nadešel čas znovu přezkoumat smlouvu z roku 1950. O rok později dokonce navrhl premiérce Indie Indiře Gándhiové, že Sikkim by měl být členem OSN (Rose 1969: 36). Indie nicméně na vzrůstající touhu Sikkimu po větší samostatnosti nereagovala.

Ve volbách roku 1970 získala nejvyšší počet hlasů Národní strana, která měla podporu chogyala. Díky vítězství bylo straně přiděleno 7 křesel ve Státní radě. Ve volbách konaných o tři roky později získala znovu nejvíce křesel Národní strana, tentokrát s ještě větším rozdílem oproti jiným stranám. Po volbách v roce 1973 ovšem Národní kongres a další menší politická strana tvrdily, že ve volebním obvodu Jižní Sikkim došlo k manipulacím s hlasováním. Požadovaly zatčení příslušných úředníků, ale žádosti nebylo vyhověno, což vedlo k rozsáhlým protestům. Nepokoje nakonec skončily podpisem dohody 8. 5. 1973 mezi chogyalem, politickými stranami v Sikkimu a vládou Indie (Raizada 2012: 156–157).

Ve zkoumaném období byl těžištěm stranického systému v Sikkimu etnický původ. Členové etnika Bhutia a Lepcha obvykle byli součástí skupin, které neochvějně podporovaly chogyala, zatímco Nepálci chogyalovi neustále oponovali a aktivně se snažili získat více

⁸ Sikkimský státní kongres měl podporu mezi Nepálci, zatímco Sikkimská národní strana měla podporu mezi lidmi Bhutia a Lepcha.

pravomocí pro lidi v administrativě Sikkimu. Období je charakterizováno chogyalovo snahou rozdělit společnost a vládnout. Demokratická hnutí ovšem získávala na síle každým dnem.

3 Spory Indie a Číny v oblasti Sikkimu v 60. letech 20. století

Po nezávislosti Indie, kdy se ochrana Sikkimu stala její zodpovědností, čínský premiér Zhou Enlai poprvé navázal s Indií přátelské vztahy. Čína se tak ovšem snažila Indii oklamat, jelikož byla tajně plánována čínská expanze do Tibetu a následně přes Himaláje do Nepálu, Sikkimu a Bhútánu. Sikkim byl ve středu čínského zájmu, neboť byl strategickým územím, které by jí otevřelo dveře do plání východní Indie přes dnešní Arunáčalpraděš, tehdy pod názvem *North-East Frontier Agency*, a Assám. Čína by tak mohla kontrolovat čajové plantáže a ropná pole v této oblasti. Dále by Sikkim propojil čínský Tibet se spojenci v tehdejší Východním Pákistánu. Čína chtěla svůj vliv rozšířit také do Barmy a jejích sousedních států v jihovýchodní Asii. Za tímto účelem postavili Číňané několik vojenských silnic v Tibetu a k hranicím Sikkimu přes údolí Chumbi. Konec jedné z těchto silnic byl necelých 20 kilometrů od Gangtoku, hlavního města Sikkimu (Gupta 1967: 274).

V roce 1956 čínský premiér Zhou Enlai uznal zvláštní vztahy, které Indie měla se Sikkimem, ale následně se vyhnul jakékoli diskusi s Indií o tibetsko-sikkimské hranici během rozhovorů, při kterých se řešily společné hranice na konci 50. let a při jednáních na oficiální úrovni v roce 1960. Premiér Zhou 8. září 1959 dokonce i napsal Nehróvi, indickému premiérovi, že o hranici mezi Sikkimem a Čínou nehodlá vůbec diskutovat (Gokhale 2021: 92).

Postoj Číny nebyl náhodný. V současnosti je známo, že Číňané věděli o korespondenci mezi indickou vládou a dalajlámovou vládou v roce 1948 (před založením Čínské lidové republiky), kde tibetská vláda požadovala, aby nově vzniklá nezávislá Indie nejprve vrátila Tibetu země, které mu ještě před aktivitami Britského impéria v oblasti patřily. Sikkim byl jedním z území, které si Tibetané nárokovali.⁹ Depeše od čínského ministerstva zahraničí jejich velvyslancům z července 1955, která zahrnovala několik návrhů na posílení vazeb s afroasijskými národy, obsahovala pokyny, že pro efekt by měli formulovat ustanovení o statutu Sikkimu a Bhútánu (History and Public Policy Program Digital Archive 1955). V roce 1954 dokonce Číňané zveřejnili mapu zobrazující Sikkim jako součást Číny (Kalha 2014: 71).

⁹ Tibet byl poté roku 1951 anektován Čínskou lidovou republikou, proto dál samostatně nemohl klást nároky na území Sikkimu.

Tyto případy naznačují, že nová komunistická vláda v Pekingu chtěla ponechat všechny možnosti otevřené, včetně tibetských nároků na Sikkim. I když v té době Číňané nebyli v pozici, aby napadli Indii kvůli Sikkimu, Zhou Enlai chytře odmítl angažovat se v čemkoliv, co by mohlo naznačovat, že Čína de iure uznala Sikkim jako protektorát Indie. Z tohoto důvodu, když Indie navrhla, aby jednání o hranicích zahrnovala i Sikkim a Tibet, čínské ministerstvo zahraničních věcí napsalo 26. prosince 1959 indickému velvyslanectví v Pekingu, že hranice mezi Čínou a Sikkimem je již dlouho formálně vymezena a neexistuje žádný rozpor mezi mapami ani žádné spory v praxi (Gokhale 2021: 93).

Představitelé čínského ministerstva zahraničí 19. července 1961 v Pekingu indickému velvyslanci Parathasarathimu dokonce tvrdili, že Indie se úmyslně snažila ovlivnit Čínu, aby přiměla Sikkim a Bhútán k přijetí indické verze, kde leží jejich hranice s Čínou (History and Public Policy Program Digital Archive 1961). Ve skutečnosti se Číňané pravděpodobně snažili hrát o čas a rozhodovali se, jak postupovat dále ohledně hranic v oblasti Sikkimu.

Hlavní střety mezi Indií a Čínou v oblasti Sikkimu se odehrávaly v horských průsmycích Nathu La¹⁰ a Cho La. První vniknutí Číny do Sikkimu proběhlo v září 1960, další překročení hranice se uskutečnilo dvakrát v roce 1961. Čínská letadla navíc narušovala vzdušný prostor Sikkimu prostřednictvím průzkumných letů. Během války mezi Čínou a Indií na podzim roku 1962¹¹ aktivita Číny na hranicích se Sikkimem mírně polevila. Na počátku roku 1963 pronikání začalo znovu. Čína naopak obvinila Indii z narušování hranic mezi Tibetem a Sikkimem a rovněž z toho, že se snaží vytvořit napětí na hranicích Číny a Sikkimu a poškodit tak jejich dobrý sousedský vztah. I přes indické oponování Čína na hranicích se Sikkimem neustále navyšovala počet vojáků (Raizada 2012: 169).

Sikkimští obyvatelé si byli vědomi napětí na hranicích s Čínou, a proto vznesli k Indii požadavek, aby mohli na své obraně na hranicích s Tibetem také participovat. Indie v létě 1961 tomuto přání vyhověla. Sikkim tak zřídil milici skládající se z 280 sikkimských obyvatel, kteří byli vybaveni a trénováni díky indické armádě. Přibližně 60 mužů následně bránilo primárně maharádžovo palác. Z pohledu Indie tato milice měla velký psychologický význam pro Sikkim,

¹⁰ Viz příloha č. 4

¹¹ Válka mezi Indií a Čínou se odehrála roku 1962. Boje trvající 4 týdny skončily vítězstvím Číny, která si tak udržela kontrolu nad sporným územím v Kašmíru (Tickell 2022).

jelikož tamní obyvatelé konečně sdíleli alespoň malou část zodpovědnosti za svou obranu (Joshi 2004: 78).

Napětí na hranicích pokračovalo. Indická armáda, ovlivněná svou předchozí porážkou roku 1962, zřídila řadu nových jednotek a téměř zdvojnásobila své rozmístěné síly podél sporného regionu, jelikož zaručovala bezpečnost Sikkimu. V rámci této vojenské expanze bylo zřízeno sedm horských divizí, aby bránily severní hranice Sikkimu proti jakémukoli čínskému útoku. V údolí Chumbi blízko sebe sídlili indičtí i čínští vojáci, zejména v průsmyku Nathu La byly čínské a indické síly rozmístěny asi 20 až 30 metrů od sebe (Bajpai 1999: 184–185).

Počet potyček v regionu se neustále zvyšoval. V důsledku toho podala Indie protest na čínské velvyslanectví v Novém Dillí a obvinila Čínu z agresivních úmyslů vůči Sikkimu. Indie uvedla, že vzhledem k tomu, že hranice mezi Sikkimem a Tibetem byla dříve definována a vymezena smlouvou, neměla indická vláda jinou možnost, než považovat tato častá narušení za nic jiného než projevy čínské agrese proti Indii (Raizada 2012: 170). To ovšem Čínu neodradilo. V září 1965, během indicko-pákistánské války, dala Čína Indii ultimátum, aby vyklidila průsmyk Nathu La. Nicméně indický generál horské divize to odmítl s tím, že Nathu La je na povodí, které tvoří přirozenou hranici. V listopadu 1965 poprvé od války v roce 1962 po sobě čínští a indičtí vojáci začali střílet, což způsobilo smrt jednoho vojáka z Indie. Od této doby bylo pronikání Číny do Sikkimu stále častější. To vyústěovalo v další úmrtí jak indických, tak čínských vojáků (Gupta 1967: 262).

Počínaje 13. srpnem 1967 začala čínská vojska budovat zákopy v Nathu La na sikkimské straně. Číňané také mávali rudými vlajkami, křičeli slogany Mao Ce-tunga a vyhrožovali indickým obráncům. V reakci na to byly indickými jednotkami podél hranice nataženy ostnaté dráty. Natahování drátů pokračovalo i v září, což se neobešlo bez dalších potyček s Číňany (Bajpai 1999: 186).

Situace eskalovala 11. září, kdy Číňané začali na Indii útočit palbou z kulometů, následně začali využívat i palbu z děl. Indická strana se bránila též dělostřelectvem. Násilné střety trvaly další tři dny, kdy se indické jednotky pokoušely odrazit čínské síly. Pět dní po začátku střetů bylo dohodnuto příměří a strany si vyměnily padlé vojáky. Zatímco Indie a Západ připisovaly zahájení střetů Číně, Číňané tvrdili, že střet vyprovokovaly indické jednotky a palba začala z indické strany (Bajpai 1999: 188–190).

K dalším střetům došlo hned 1. října 1967 v hraničním průsmyku Cho La, který leží jen několik kilometrů severně od Nathu La. Podle Van Eekelena (2015: 239–240) zahájily konflikt čínské jednotky, které pronikly na sikkimskou stranu hranice, nárokovaly si průsmyk a zpochybňovaly jeho indickou okupaci. Čína však tvrdila, že provokace přišla z indické strany a následně Indie zahájila palbu. Vojenský souboj trval jeden den, během kterého byli Číňané zahnáni. V průběhu střetů v Nathu La a Cho La utrpěla Indie 88 ztrát na životech, zatímco čínské ztráty byly odhadnuty na více než 300 obětí (Gupta 1967: 279). Podle Číny bylo ovšem při střetech v Nathu La zabito 32 vojáků na čínské straně a 65 na straně Indie a při konfliktu Cho La údajně zemřelo 36 indických vojáků a neznámý počet Číňanů (Fravel 2008: 197). Otázka Sikkimu se poté až do roku 1973 mezi Indií a Čínou neřešila.

4 Přidružení Sikkimu k Indii

4.1 Poměry v Sikkimu v letech 1973 a 1974

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 2.2, v reakci na únorové volby 1973 probíhaly v Sikkimu násilné protesty. Vláda byla ovšem v tu dobu zaneprázdněná přípravami oslavy chogyalovo 50. narozenin, které vládce měl 4. 4. 1973. Ovšem poté, co začal být palác v Gangtoku obléhán, vydala vláda Sikkimu několik příkazů k zatčení vůdců opozičních politických stran. To naopak lid v demonstracích ještě více podpořilo. Nepokoje se šířily po celém Sikkimu a vláda prakticky přestala existovat. Chogyal proto požádal Nové Dillí o armádu, která by zákon a pořádek zavedla zpět. Nabídl také možnost vyjednávání se zástupci lidu. Přesto demonstrace stále probíhaly, po celém Sikkimu byly páleny podobizny chogyala a požadavky na jeho abdikaci přicházely i z jiných států (Sen 1975: 355).

Nakonec v důsledku rozhovorů mezi indickým ministrem zahraničí, chogyalem a nejsilnějšími politickými stranami v Sikkimu byla podepsána 8. 5. 1973 tripartitní dohoda, podle níž měla být ustanovena plně zodpovědná demokratická vláda pod dohledem vrchního úředníka (*Chief Executive*), který bude nominován vládou Nového Dillí. Státní rada byla nahrazena silnějším Státním shromážděním, moc chogyala se zmenšila. Shromáždění se zabývalo domácí politikou, kupříkladu vzděláváním, dopravou, zemědělstvím či zdravotnictvím. Když Shromáždění schválilo návrh zákona, následovalo schválení chogyalem. Ten mohl zákon vrátit Shromáždění se svými připomínkami. Shromáždění poté mělo 6 měsíců na zvážení připomínek, ať už ale zákon změnilo nebo ne, při druhém schválení Shromážděním byl už chogyal povinen zákon podepsat. Chogyal mohl také jakýkoli návrh zákona předložit vládě v Indii, její rozhodnutí pak bylo závazné (Sinha 1975: 157).

Dohoda rovněž zaručovala, že se Výkonná rada (Rada ministrů) bude skládat z členů, které bude jmenovat chogyal, ovšem na doporučení vrchního úředníka. Jeden z členů Výkonné rady (ministrů) bude ustanoven vrchním ministrem (*Chief Minister*). Rozhodnutí od Rady ministrů byla závazná, vrchní úředník však mohl vyžadovat, aby byla upravena. Vrchní úředník měl také pravomoc vetovat zákony týkající se financí, menšin a vztahů mezi chogyalem a sikkimskou vládou. Bylo rovněž dáno, že vrchní úředník bude předsedat schůzím Výkonné rady a jakákoli neshoda mezi vrchním úředníkem a chogyalem bude předložena indické vládě. Z dohody tedy jasně vyplývalo, že lidé v Sikkimu více věří Indii než chogyalovi (Sen 1975: 359).

V Sikkimu stále existovala tři hlavní etnika, přičemž dvě dosud privilegovaná Bhutia a Lepcha se nyní začala cítit ohrožená dominancí Nepálců. Věděla, že chogyal jejich zájmy už nebude moci prosazovat, a tak ztratí svého ochránce. Spoléhala se proto také na Nové Dillí. Lepchové, kteří nevěřili Nepálcům ani etniku Bhutia, debatovali o budoucím vývoji Sikkimu a přišli se dvěma návrhy. Sikkim by se buď měl spojit s Indií, nebo by Lepchové a Bhutiové měli získat privilegia indických kmenů, jako tomu bylo ve Východním Bengálsku (Das 1983: 29).

Dohoda z května 1973 zahrnovala i záruky pro menšiny, přičemž všechna tři hlavní etnika si měla být rovnocenná. K tomu sloužila i nová metoda sčítání hlasů – *one man one vote*, díky které se hlas všech plnoletých občanů Sikkimu počítal jako jeden. Vrchní úředník měl dohlížet na demokratizaci systému, na sociální rozvoj a komunitní blaho. Volby měly probíhat každé čtyři roky a musela na ně dohlížet volební komise z Indie. Po podepsání dohody se situace v Sikkimu vrátila k normálu (Rao 1978: 46). Nově vznikající politické síly, převážně Státní shromáždění, vyjádřily svou touhu mít své zastoupení v indickém parlamentu. Tento postupný příklon k Indii donutil i indickou vládu přemýšlet, jak poskytnout Sikkimu místo v indické ústavě (Raizada 2012: 224).

Přestože chogyal nový zákon podepsal, nebyl jeho podporovatelem. Obviňoval Indii z toho, že proti němu podněcuje sikkimský lid. Indická vláda proto s chogyalem již nemohla počítat jako se spolehlivým spojencem. Indická vláda dříve nechtěla Sikkim přidružit k Indii, jelikož v něm viděla hodnotu jako v nárazníkovém státu, obyvatelé Sikkimu navíc měli svou vlastní kulturní identitu. Tento přístup ovšem pro Indii přestal být výhodný, jakmile se poslední

chogyal Palden Thondup Namgyal¹² rozhodl, že Sikkim by měl hrát roli v mezinárodních záležitostech. Chogyal se snažil využít myšlenky k získání obliby u obyvatel, jelikož snaha o větší nezávislost Sikkimu by mohla odvést pozornost od požadavků politických stran na spravedlivější rozdělení moci. Jakmile si ovšem indická vláda uvědomila, že je chogyal nestabilním spojencem, rozhodla se ho odstranit. Argument prosazovaný od roku 1950 pro jednání s monarchiemi spíše než s lidově volenými vládami byl založen na předpokladu, že je snazší jednat s jednou osobou než se skupinou politiků, kteří by se pravidelně střídali. Základem tohoto přístupu však byl předpoklad, že vládce bude spolehlivým a stabilním spojencem. V tom chogyal selhal (Gupta 1975: 796).

V Sikkimu probíhala transformace z feudalismu k moderní demokratické formě vlády. Brzy poté, co byla podepsána dohoda v květnu 1973, začala volební kampaň. Kampaň byla mnohem živější než v předchozích letech. Volby se uskutečnily v dubnu 1974. Vítězem se stal Sikkimský kongres,¹³ jeho vůdce byl Kazi Lhendup Dorjee, který se snažil o demokratizaci Sikkimu již od 50. let 20. století. Kongres ve volbách získal 31 z 32 křesel ve Shromáždění.¹⁴ Toto vítězství bylo významné, jelikož prokázalo, že nové politické procesy zavedené s pomocí Indie pomohly zmenšit etnické štěpení společnosti. To už byl důkaz politické modernizace Sikkimu (Gupta 1974: 11).

Nové Shromáždění se snažilo získat bližší politické a ekonomické vazby s Indií a zároveň chtělo, aby se titul chogyala stal jen reprezentativním. Dne 11. května 1974 schválilo Shromáždění rezoluci, ve které požadovalo, aby indická vláda prozkoumala způsoby dalšího posilování vztahů mezi Indií a Sikkimem, jak již bylo domluveno v dohodě z 8. května 1973, a aby podnikla kroky k účasti Sikkimu v politických a ekonomických institucích Indie (Indian and Foreign Review 1974). Shromáždění následně schválilo 20. června 1974 návrh Zákona o vládě Sikkimu, jenž znovu potvrdil touhu sikkimských obyvatel po větším propojení s Indií s cílem dosáhnout rozvoje v ekonomické a sociální oblasti. Zákon požadoval účast a zastoupení lidu Sikkimu v politických institucích Indie. I přes počáteční odmítání chogyal nakonec 4. července 1974 zákon podepsal (Chakaravarthi 1994: 111).

¹² Viz příloha č. 5

¹³ Sikkimský kongres vznikl roku 1972 spojením Sikkimského národního kongresu a Janata kongresu (Bareh 2001: 18).

¹⁴ Viz příloha č. 6

V souladu s rezolucí přijatou Shromážděním v červnu 1974 předložila indická vláda Sikkimu nový návrh zákona na změnu indické ústavy, podle které by Sikkim přestal být protektorátem Indie, místo toho by získal vyšší status „přidruženého státu“. Shromáždění zákon přijalo drtivou většinou a Sikkim se v srpnu 1974 stal přidruženým státem Indie (Sen 1975: 360). Sikkim tak získal právo reprezentace v indickém parlamentu, kam mohl vyslat 2 zástupce. Status přidruženého státu dal Sikkimu specifické postavení lišící se od všech ostatních indických států. Shromáždění mohlo pozměnit sikkimskou ústavu či kdykoli mohlo odvolat své zástupce z indického parlamentu. Tyto výhody žádný jiný stát neměl. Zároveň se chogyal stal jen formální hlavou státu (Das 1983: 56).

4.2 Události roku 1975

S tím, jak se chogyalovy pravomoci snižovaly, rostlo jeho úsilí zachovat v Sikkimu feudální řád. I přes nevoli vrchního úředníka a vrchního ministra se rozhodl vyhledat pomoc v zahraničí a v březnu 1975 vyrazil do Káthmándú na tamější korunovaci krále. V Káthmándú jednal s čínským vicepremiérem, králem Nepálu, prezidentem Pákistánu a s americkou, britskou i bhútánskou delegací. Sděloval jim, že vláda v Sikkimu není plně demokratická, že status Sikkimu jako přidruženého státu byl získán rozporuplně, má plno mezer a že jde proti Indo-Sikkimské smlouvě z roku 1950. Chogyal spoléhal převážně na pomoc Číny, Pákistánu a Nepálu. Aby se tématu dostalo větší mezinárodní pozornosti, chogyalovi příbuzní v Londýně, New Yorku a Nepálu se pokoušeli světově prosadit názor, že Sikkim se stal obětí velkého, mocného státu a že agrese a nespravedlnost Indie by měla být ukončena (Sen 1975: 363).

Palden Thondup Namgyal také tajně kontaktoval veškeré zvolené členy Shromáždění a snažil se je přimět k rezignaci. Přesvědčoval je, že systém v Sikkimu není doopravdy demokratický a že spojením s Indií by Sikkim ztratil svou kulturu, národní dědictví, status, vlajku i hymnu. Uspěl pouze u ministra zemědělství, který z vlády odstoupil. Všechny chogyalovy snahy zkritizoval vrchní ministr Kazi, podle nějž se Namgyal stal destruktivním prvkem pro stát a ztratil tak důvěru obyvatel Sikkimu. V Sikkimu se dokonce zvedla vlna demonstrací proti chogyalovi, které vedly k potyčkám mezi sikkimskými strážemi a protestujícími (Raizada 2012: 247–249).

Poměrně klidná situace, která v Sikkimu v historii vládla, byla v první polovině 70. let narušována početnými stávkami, demonstracemi či hladovkami. Nepokoje neustávaly a narušovaly tak běžný život obyvatel. V roce 1975 nespokojenost dosáhla vrcholu, v Gangtoku při protestech bylo i několik lidí zastřeleno. 10. 4. 1975 bylo proto mimořádně svoláno zasedání

Shromáždění, na kterém členové přijali rezoluci, že se ruší instituce chogyala a Sikkim se stane ustavující jednotkou Indie (Sinha 1975: 165).

Přechod Sikkimu z přidruženého státu na indický stát byl velmi rychlý. 14. 4. 1975 bylo zorganizováno referendum, při kterém 97 % obyvatel Sikkimu hlasovalo pro přičlenění Sikkimu k Indii a pro zrušení pozice chogyala. Návrh tohoto zákona byl v indickém parlamentu schválen 24. 4., po ratifikaci volby indického prezidenta se Sikkim 16. 5. 1975 oficiálně stal součástí Indie jako 22. stát¹⁵ (Sikkim 1975: 884). Sikkim jako součást Indie měl mít vlastní volené Shromáždění, guvernéra, nejvyšší soud a kabinet vedený vrchním ministrem. Stejně jako v případě Nágálandu a Andhrapradéše byly v Sikkimu zřízeny zvláštní jednotky, které měly sledovat etnicitu obyvatelstva a mezinárodní hranice Sikkimu. Instituce chogyala byla zrušena a poslední panovník z dynastie Namgyal Palden Thondup se stal řadovým občanem. Bývalý vrchní úředník se stal prvním guvernérem Sikkimu a Indo-Sikkimská smlouva z roku 1950, dohoda z května 1973 i Zákon o vládě Sikkimu z roku 1974 byly prohlášeny za neplatné (Raizada 2012: 251–252).

4.3 Reakce Čínské lidové republiky

Čínská lidová republika projevila nespokojenost se situací v Sikkimu již v roce 1973. Podepsání tripartitní dohody vedlo Čínu k několika mediálním útokům proti Indii, které označovaly její aktivitu v Sikkimu za expanzionistickou, a dokonce akce Indie v Sikkimu srovnávaly se sovětskou invazí do Československa v roce 1968 (Gupta 1974: 9). Jiné články čínských médií naznačovaly, že přičlenění Sikkimu k Indii znamená sovětské spiknutí s cílem obklíčit Čínu a že to je agresivní akt koloniální expanze. Mluvčí čínské komunistické strany varoval ostatní sousedy Indie, že to, co Indie provedla Sikkimu, jednoho dne postihne i je (Gokhale 2021: 94).

Čínské obavy z měnící se situace Sikkimu se projevily také v rozhovorech s Američany. Ve své debatě s ministrem zahraničí Spojených států Henry Kissingerem v listopadu 1974 se vicepremiér Číny Deng Xiaoping nahlas podivil, proč Indie chtěla anektovat Sikkim, když už nad ním měla kontrolu. Popsal také indickou politiku jako „něco zvláštního“ (Secretary Kissinger's Talks in China 1974: 13).

¹⁵ Stát tím tak ztratil svou oficiální vlajku (viz příloha č. 7), která byla změněna roku 1967. Státní symbol (viz příloha č. 8), kterým byl Sikkim reprezentován po dobu nezávislosti, je v současnosti užíván jako oficiální znak sikkimské vlády (Flags Of The World 2018; The Sentinel 2022).

Nejednoznačnost ohledně statusu Sikkimu, která Číně dobře sloužila až do roku 1974, již nebyla udržitelná. 11. září 1974 vydalo čínské ministerstvo zahraničí prohlášení, že čínská vláda absolutně neuznává nezákonnou anexi Sikkimu ze strany Indie a že podporuje lid Sikkimu v jeho spravedlivém boji za národní nezávislost, suverenitu a za boj proti indickému rozšiřování (Bhasin 1974). Tento postoj byl zopakován 29. dubna 1975, den poté, co se Sikkim stal součástí Indie. Když Peking obvinil Indii, že anektovala Sikkim, premiérka Indie odpověděla tím, že Číňanům připomněla jejich ovládnutí Tibetu, který hraničí se Sikkimem, a uvedla, že Indie pouze plní sliby, které obyvatelům Sikkimu dala. Čína sice dříve tvrdila, že situace v Sikkimu není předmětem diskuse mezi Indií a Čínou, nyní se ovšem Sikkim stal problémovým tématem mezi státy (Gokhale 2021: 95).

Číňané si byli vědomi toho, že jsou jedinou zemí, která odmítla uznat připojení Sikkimu k Indii za legitimní. V rozhovoru roku 1980 Deng Xiaoping řekl, že čínská vláda je proti odstranění jednoho suverénního státu jinou zemí, ale že v současnosti Čína není v takové pozici, aby otázku Sikkimu více řešila (Bhasin 1980). Problematika Sikkimu se pro Čínu tedy stala věcí, kterou by mohla v budoucnu využít, pokud by se naskytla vhodná příležitost.

5 Sikkim jako součást Indie

5.1 Vliv přidružení na ekonomickou a sociální oblast

Proces integrace Sikkimu do Indické republiky byl jedinečný. Politický, ekonomický a sociální scénář státu se zcela změnil, nový demokratický systém zahájil pro obyvatele Sikkimu novou éru vývoje. Sikkim dosáhl po přičlenění k Indii v relativně krátké době výrazného ekonomického rozvoje. Po roce 1975 byla ekonomika oblasti stále primárně postavena na zemědělství, začala se však objevovat a rozvíjet i nová hospodářská odvětví jako energetika, farmaceutický průmysl či cestovní ruch. Jelikož medicína a inženýrství byly pro Sikkim poměrně novým fenoménem, došlo k obrovskému přílivu kvalifikovanějších a vzdělanějších lidí do Sikkimu z jiných částí Indie. Začal se rozšiřovat sektor služeb a podnikání, což vytvářelo nové pracovní pozice a příležitosti (Choedon 2012: 74). Ekonomika v Sikkimu rostla vyšším tempem, než byla průměrná míra růstu v celé Indii. Čistý domácí produkt na hlavu se mezi 80. a 90. lety 20. století zněkolikanásobil, vzrostl z 1 571 rupií v roce 1980 na 9 472 rupií v roce 1996 (Lama 2001: 23). Celkově byla míra ekonomického růstu v letech 2000 až 2009 14 %, což je velmi působivé (Chakrabarti 2014: 16).

V době po sloučení byl Sikkim zařazen Indií do kategorie „zvláštních států“,¹⁶ díky čemuž má stát možnost příznivějšího zacházení ohledně rozdělování grantů od indické vlády. Jako stát zvláštní kategorie získává centrální finanční pomoc ve výši 90 % jako grant a 10 % jako půjčku. Ostatní státy nepatřící do této kategorie naproti tomu dostávají 30 % jako grant a 70 % jako půjčku. Stát se stal také roku 2001 součástí agendy nově vzniklého Ministerstva rozvoje severovýchodního regionu (*Minister of Development of North Eastern Region*) a v roce 2002 mu bylo přiznáno členství v Severovýchodní radě (*North Eastern Council*), díky čemuž získal další fiskální výhody. Obě dvě tyto organizace se snaží pomocí různých projektů zlepšit socioekonomické podmínky v severovýchodním regionu Indie (Planning Commission 2008).

Jelikož se Sikkim dodnes nejvíce zaměřuje na zemědělství, i po roce 1975 bylo strategií Indie poskytovat Sikkimu balíček služeb zaměřených právě na toto odvětví. Pomoc zahrnovala například různé pozemkové reformy, poskytování zemědělských úvěrů nebo hnojiv. Díky tomu zaznamenalo zemědělství značný pokrok. V Sikkimu se začaly pěstovat nové plodiny jako pšenice, řepka a hořčice, plocha na pěstování se rozšířila, začaly se používat nové odrůdy osiva. To vše pomohlo přeměnit samozásobitelské zemědělství na ekonomicky životaschopný podnik (Lama 2001: 74).

Zajímavá ohledně zemědělství je také skutečnost, že se Sikkim stal první oblastí světa, kde byla zavedena 100% organická politika. Organické farmaření je metoda, při které zůstává životní prostředí neporušené díky tomu, že využívá hnojiva organického původu. Již od roku 2003 byl do Sikkimu zakázán dovoz chemických hnojiv a vláda podporovala organické zemědělství, které zajišťuje dlouhodobou úrodnost půdy a lepší zdravotní podmínky pro stát. Sikkim za to, že se stal 100% organickým, obdržel dokonce *Future Policy Award*¹⁷ od Organizace spojených národů (Times Travel 2019).

Od roku 1975, kdy se stal součástí Indické unie, má za sebou Sikkim mnoho úspěchů i mimo ekonomickou oblast. Indie kladla velký důraz na rozvoj vzdělání a zdravotnictví a celkové zlepšení života obyvatel Sikkimu. Roku 2001 činila míra gramotnosti v Sikkimu

¹⁶ Status „zvláštních států“ byl zaveden ve prospěch zaostalejších států Indie, které mají kopcovitý terén, strategickou mezinárodní hranici a nedostatečně vyvinutou ekonomiku a infrastrukturu. V současnosti jsou do této kategorie zařazeny Sikkim, Ásám, Nágáland, Himáčalpradéš, Manipur, Méghálaj, Tripura, Arunáčalpradéš, Mizóram, Uttarákhend a Telangana (Acharya 2023).

¹⁷ *Future Policy Award* je udělována za vytváření politik, které podporují lepší životní podmínky pro současné i budoucí generace. Cílem ceny je zvýšit světové povědomí o těchto příkladných politikách a urychlit politické kroky k udržitelné a mírové společnosti (Future Policy nedatováno).

69,98 % (76,73 % u mužů a 61,46 % u žen). To představovalo prudký nárůst oproti hodnotám z roku 1981, kdy celková míra gramotnosti byla 34,05 % (43,95 % u mužů a 22,20 % u žen). Roku 2011 bylo gramotných již 82,2 % obyvatel a toto číslo se už dále rapidně nezměnilo. Pokroku v gramotnosti bylo dosaženo díky grantům centrální vlády v sociální oblasti (Government of India nedatováno; Lama 2001: 23). Indie do Sikkimu přinášela nové standarty vzdělávání. Zvýšil se zde počet škol, roku 1975 jich fungovalo 211, zatímco v roce 1999 jich ve státě existovalo již 1474. Díky různým programům navržených indickou vládou se počet studentů v Sikkimu neustále zvyšoval (Lama 2001: 56).

Před přičleněním k Indii měl Sikkim pouze jednu velkou nemocnici s 50 lůžky a 3 lékaři. Tato nemocnice byla založena v roce 1917 a později se rozšířila o některá specializovaná oddělení. Roku 1985 disponovala nemocnice již 250 lůžky, v roce 1990 jich měla už o 50 více. Kvůli obtížnému terénu a omezeným zdrojům bylo v Sikkimu poskytování zdravotnických služeb velmi nákladné. Po sloučení nastal nicméně v této oblasti velký pokrok a došlo k výraznému rozšíření zdravotnické infrastruktury. Byly zřízeny nové kliniky s lepším vybavením a s odborným personálem. V roce 1980 bylo na zdravotnictví vyčleněno pouze 0,04 % prostředků rozpočtu Sikkimu, v roce 1990 se číslo zvýšilo na 0,43 % a dále dokonce na 5 % v roce 1998. V roce 1999, oproti celostátnímu průměru 47 %, bylo v Sikkimu podvyživených pouze 21 % dětí mladších 3 let, nejméně ze všech indických států. Navíc také klesla kojenecká úmrtnost z 60 % na 51 % mezi lety 1991 až 1997 (Lama 2001: 47).

Všechna tato čísla naznačují, že lidem se začalo po přičlenění k Indii žít mnohem lépe. Sikkim dosáhl za méně než dekádu toho, k čemu jiné státy Indie dospěly po třech dekadách. Modernizace zlepšila v Sikkimu životní úroveň, která se odrážela v příjmech na hlavu, produkci zboží, šíření zdravotnických a vzdělávacích služeb či výrobě energie. Důsledky spojení s Indií ovšem nebyly bez překážek. Transformace měla dopad na tradiční sociální systémy a kulturu v Sikkimu. Životní styl lidí se „westernizoval“. Obyvatelé Sikkimu postupně měnili své stravovací návyky, přestávali nosit tradiční oděvy. S úpadkem tradiční společnosti slábne také moc náboženství nad lidmi. Tento stav je způsoben především tím, že nemají příležitost učit se o svém náboženství ve školách v rámci moderního vzdělávacího systému. Hrozbu pro úpadek tradiční společnosti původní obyvatelé Sikkimu cítili i kvůli vysoké migraci do státu. Liberální demokratický systém nicméně poskytuje prostor pro zachování a rozvoj odlišných identit občanů Sikkimu a původní obyvatelstvo Sikkimu si uvědomuje potřebu zachovat svou kulturu a tradice (Choedon 2012: 76–77).

Co ovšem rozděluje původní obyvatele Sikkimu a přicházející migranty po roce 1975 jsou příležitosti pro zaměstnání. Zatímco v jiných částech Indie se lidé potýkali s problémem nezaměstnanosti, nově vzniklý stát Sikkim nabízel obrovské množství pracovních možností. Od přičlenění k Indii se počet imigrantů neustále zvyšoval. Po roce 1975 byla odborně vzdělaná migrující populace z jiných částí Indie schopna obsadit mnoho klíčových pozic v sektoru služeb Sikkimu. Tento stav panuje do současnosti, kdy lidé ze sousedních indických států, kupříkladu z Darjeelingu a Kalimpongu v Západním Bengálsku, přicházejí do Sikkimu za účelem podnikání, jako je provoz restaurací, barů, nebo salonů krásy (Mukhia 2021: 103).

Doba po sloučení Sikkimu a Indie nebyla pro domorodé obyvatele Sikkimu procházkou růžovým sadem. Původní obyvatelé Sikkimu se migrací jiných lidí na území cítili ohrožení. Pro lidi zvenčí, kteří byli vzdělaní a kvalifikovaní, bylo snadné získat v Sikkimu výhodná zaměstnání, jelikož původní sikkimští obyvatelé byli převážně zaostalí a negramotní. S postupem času počet lidí migrujících do Sikkimu neustává. Dnes jsou již původní obyvatelé Sikkimu připraveni chopit se nových zaměstnání, ale tyto pozice již byly zabrány lidmi z jiných částí Indie. Vzhledem k tomu, že imigranti si vytvořili silné základy svých podniků, neboť mnozí jsou ve svém zaměstnání druhou nebo třetí generací pracovníků, tak původní místní zaostávají a je pro ně obtížné migrantům konkurovat. To je jeden z hlavních důvodů, proč původní obyvatelstvo čelí větší míře nezaměstnanosti. Proto není překvapivé, že mezi původními obyvateli Sikkimu a přistěhovalci někdy panují napjaté vztahy (Mukhia 2021: 121–122).

Rychlý nárůst populace přináší i další negativní stránky. Mezi lety 1971 – 1981 vzrostl počet obyvatel Sikkimu o více než 50 %, což bylo do té doby nejvyšší tempo růstu v himalájské oblasti (Karan 1989: 261). Díky sloučení Sikkimu s Indií bylo iniciováno velké množství programů na zlepšení socioekonomických podmínek obyvatel, které mimo jiné zrychlily i tempo urbanizace ve státě. To má nicméně negativní dopad na životní prostředí, souvisí s tím například znečištění vody. S hlubším propojováním s Indií se v Sikkimu kladl větší důraz na rozvoj infrastruktury. Výstavba nových silnic a budov ale po roce 1975 vedla k odlesňování a následně i k půdním erozím (Chhetri – Lama 2014: 84–85; Paul – Sharma 2016: 44–45). Lidé v Sikkimu si ovšem uvědomují důležitost zachování přírodního bohatství v této oblasti, proto v posledních letech narůstá počet národních parků a rezervací. Jsou vytvářeny nové programy, které podporují zalesňování, obnovu biodiverzity a zlepšení životního prostředí. Byla také

zahájena opatření ke zmírnění změny klimatu, což je v současnosti pro Sikkim největší environmentální výzva (Government of Sikkim nedatováno a).

5.2 Politický vývoj

Před přičleněním k Indii dominovala v Sikkimu převážně politická diverzifikace na základě příslušnosti k jednotlivým etnikům, přičemž nepálské komunity často čelily diskriminaci. Sloučením s Indií byla v Sikkimu zavedena parlamentní demokracie. Nová právní ústava zaručovala rovnost bez ohledu na rasu či náboženství. Navzdory minimalizaci nerovnosti a poskytování stejných práv všem komunitám v Sikkimu se rozdělení politiky podle etnicity stalo i po roce 1975 normou, kterou praktikovaly téměř všechny politické skupiny. To až do té míry, že i menší komunity, které se do roku 1975 identifikovaly s většími kulturními skupinami, začaly prosazovat svou vlastní politickou identitu s výhledem na to, že tím získají lepší postavení. Lepchové již nechtěli být spojováni s kmenem Bhutia, přáli si mít kupříkladu samostatná místa ve Shromáždění. Bhutiové se zase rozdělili na „skutečné“ Bhutiy (*real Bhutias*) a „ostatní“ Bhutiy (*other Bhutias*) na základě období, kdy se v Sikkimu usídlili. Nepálská komunita se dělila nejvíce, a to podle rasového původu jedinců na *Other Backward Class* a *Non-Backward Class*. Limbové si zase prosadili, že k Nepálcům nepatří a že mají svou oddělenou identitu (Gurung 2011).

16. května 1975 začala fungovat vláda L. D. Kaziho. Po přičlenění bylo nutné formulovat nové politiky a plány, jak Sikkimu přinést novou éru politické stability a ekonomického rozvoje. V Sikkimu ovšem nebyl dostatek vyšších úředníků, kteří by správu mohli zkušeně řídit. Kazi proto na radu guvernéra státu povolal do země další byrokraty z jiných částí Indie. Tím se ale u sikkimských obyvatel zvýšil pocit nejistoty kvůli přílivu cizinců. Z tohoto důvodu začali Nepálci prosazovat protivládní postoje. Kritizovali Kaziho vládu kvůli tomu, že v roce 1979 neudělala nic pro ochranu nepálských křesel ve Shromáždění.¹⁸ V reakci na to vznikly dvě nové politické strany, Sikkimský Prajatantra kongres a Sikkimský kongres (revoluční), které tak promítaly nespokojenost Nepálců (Sihna 2006: 274). To ukazuje na etnicky orientovanou politiku, která byla rysem Sikkimu i před sloučením s Indií.

¹⁸ Roku 1979 Shromáždění zrušilo vyhrazená místa pro Nepálce sikkimského původu. Od té doby bylo 12 křesel vyhrazeno pro Bhutiy a Lepchy, 2 křesla pro *Scheduled Tribes*, 1 křeslo pro Sanghu (buddhistického mnicha) a 17 křesel bylo prohlášeno za generální (Government of Sikkim nedatováno b).

Přičlenění Sikkimu k Indii se stalo důležitou politickou otázkou. Pan Nar Bahadur Bhandari, tehdejší vůdce strany Sikkim Janata (později Sikkim Janata Parishad), kritizoval signatáře sloučení za to, že prodali svou zemi, a přesvědčoval lid, aby se nenechal znovu oklamat. Zdůrazňoval také potřebu ochrany ztracených práv lidu Sikkimu (Sengupta 1985). V této situaci se následně konaly roku 1979 první volby po přičlenění Sikkimu k Indii. Politické strany jako Sikkimský Prajatantra kongres a Sikkim Janata Parishad použily problém sloučení jako politickou kampaň. Strana Sikkim Janata Parishad ve volbách zvítězila a Bhandari se tak stal vrchním ministrem Sikkimu. V kampani používal hesla jako „Sikkim pro občany Sikkimu“, čímž získal velkou popularitu. Oblíbeným se stal i mezi bývalými členy Sikkimské národní strany,¹⁹ jelikož ti zastávali stejný názor zaměřený proti Kaziovi. Po převzetí moci Bhandari přeorganizoval administrativu Sikkimu. Centrální policejní sbor, který byl v Sikkimu přítomen od roku 1973, byl nahrazen sikkimskou policií. Počet úředníků centrální vlády se snížil. Bhandari také extrémně kritizoval tehdejšího sikkimského guvernéra za to, že byl příliš proindický, podporoval například práva všech Indů (nejenom občanů Sikkimu) na získání stálého zaměstnání v Sikkimu, s čímž Bhandari velmi nesouhlasil (Sharma 1992: 215).

Protiindické nálady se za Bhandariho vlády začaly v Sikkimu výrazně projevovat. 19. 2. 1982 se konal pohřeb posledního chogyala Namgyala a právě při této příležitosti monarchisté a secesionisté prohlásili jeho syna Wangchuka Namgyala 13. chogyalem. Předložili dokument, který byl podepsaný i 17 členy sikkimské vlády, jenž sliboval novému chogyalovi podporu. Wangchuk mluvil o nezávislosti Sikkimu, kritizoval anexi Indie, uznal ovšem, že se se situací nyní již nedá nic dělat. On sám nechtěl monarchii obnovit, přál si pouze, aby se Sikkim stal samostatným státem. Sikkimský nacionalismus vzkvétal a postoje proti Indii byly tak moc podporovány lidmi u moci, že se několik Indů nesikkimského původu stalo obětí brutálních útoků (Raizada 2012: 299–301).

Centrální vláda Indie již musela zakročit. V květnu 1984 byla Bhandariho vláda odvolána guvernérem podle článku 164 indické ústavy za to, že podporovala nálady proti přičlenění Sikkimu k Indii a že používala sikkimskou identitu pro politické vyjednávání. Bhandari čelil také obviněním z korupce. 11. května byl proto vrchním ministrem jmenován B. B. Gurung. Ten však 16. května 1984 na Den státnosti Sikkimu pronesl velmi proindický projev, který vyvolal velkou nelibost nejen u občanů Sikkimu, ale i u ostatních členů vlády.

¹⁹ Členové Sikkimské národní strany byli podporovatelé chogyala.

Tím bylo Shromáždění suspendováno a Sikkim byl prozatímně přiveden pod prezidentskou vládu Indie (Upadhyay 2011).

Po svém odvolání Bhandari založil novou regionální politickou stranu s názvem Sikkim Sangram Parishad, se kterou následně zvítězil ve volbách do Shromáždění v roce 1985. V kampani použil efektivní etnická témata, jako byla rezervace míst pro Nepálce ve Shromáždění, zachování místní identity a uznání nepálštiny jako úředního jazyka v Sikkimu. Bhandariho vláda po roce 1985 je považována za jednu z nejhorších. Byl znovu obviněn z korupce, praktikoval politiku „rozděl a panuj“. Na rozdíl od jeho předchozích slibů se postavil proti začlenění etnik Limbo a Tamang do seznamu *Scheduled Tribes of Sikkim*.²⁰ Limbové proto předložili přímo premiérovi Indie memorandum, ve kterém požadovali zařazení svého etnika do *Scheduled Tribes* a křesla ve Shromáždění. Organizace Limbů *Akhil Kirat Limboo Chumlung*, vytvořená roku 1973, také vznesla požadavek na rezignaci vrchního ministra Sikkimu Bhandariho (Khamdhak nedatováno). Bhandari si tak sám proti sobě začal poštvát obyvatele Sikkimu.

Propast mezi jednotlivými kmeny Nepálců se prohloubila roku 1990, kdy centrální vláda schválila doporučení Mandalovy komise.²¹ V Sikkimu díky tomu byly nepálské komunity jako Rai, Limbo, Mangar, Tamang, Gurung a Bhujel zahrnuty centrální vládou na seznam *Other Backward Classes*, čímž byly vyloučeny další skupiny Nepálců jako Bahun, Chhetri a Newar. Tím se nepálská komunita rozdělila na „vyšší“ a „nižší“ třídy. Ministr Bhandari, který patřil k „vyšší“ třídě Nepálců, ovšem odmítl doporučení Mandalovy komise, což následně v září 1990 potvrdilo i sikkimské Shromáždění. Komunita *Other Backward Classes* by přijetím získala různé ekonomické výhody, kupříkladu by měla nárok obsadit 27 % pracovních pozic ve veřejném sektoru a ve vysokoškolském vzdělávání. Odmítnutím se proto cítila poškozena. Bhandari navíc nejenže doporučení odmítl, ale začal označovat vyšší kastu Nepálu jako *Non-Backward Class* (Khamdhak nedatováno).

²⁰ Do seznamu *Scheduled Tribes of Sikkim* měly být zařazeny znevýhodněné socioekonomické skupiny, které byly marginalizovány. Díky tomu, že by skupiny patřily do *Scheduled Tribes*, by následně měly získávat určité benefity, jako například zaručení politické reprezentace, stipendia na vzdělávání apod. (Government of India 1989).

²¹ Doporučení mělo za cíl podle určitých vzdělávacích, ekonomických a sociálních měřítek identifikovat zaostalé skupiny (*Other Backward Classes*), kterým měla být následně dána určitá nová práva pro jejich rozvoj a zlepšení života (Gopinath 2018).

K rozdělení Nepálců tedy podle autora Gurunga (2011) došlo dvěma způsoby. Prvním bylo rozhodnutí vlády Sikkimu, která nedoporučila zahrnout etnika Limbu a Tamang do seznamu *Scheduled Tribes*. Jejich komunity se cítily diskriminovány vládní politikou, která podle nich spíše podporovala etnika Bhutia a Lepcha. Druhým problémem bylo, že komunitám patřící do *Other Backward Classes* vadilo popření jejich statusu vládou. To působilo zášť při představě příslušnosti k Nepálcům. Politika v Sikkimu tak vytvářela větší sociální rozdělení.

Na počátku 90. let 20. století měl se svým politickým vůdcem Bhandarim ideologické neshody Pawan Kumar Chamling, jeden z kabinetních ministrů. Chamling byl v populární ve vládnoucí straně a také patřil k většinové komunitě Rai²² v Sikkimu. Stal se proto vůdcem hnutí, které se snažilo odstranit Bhandariho. Bhandari nicméně Chamlinga odvolal z ministerské pozice a vyloučil ho i ze strany Sikkim Sangram Parishad. Chamling si ovšem založil v březnu 1993 novou stranu – Sikkimskou demokratickou frontu, která byla považována za zástupce *Other Backward Classes*. Stejného roku došlo mezi politickými stranami ke konfliktu, po kterém byla Chamlingova strana prohlášena za teroristickou a na její příznivce byl vydán zatykač, což skupinu *Other Backward Classes* jen vyprovokovalo a posílilo její pocit jednoty (Gurung 2011).

Během stejného období (1993–1994) indická vláda navrhla rozšířit centrální zákon o dani z příjmu na Sikkim s účinkem od dubna 1995. Sikkimští občané včetně těch, kteří si vydělávali na živobytí v Sikkimu, byli do té doby od této daně osvobozeni. V dopise ze dne 24. července 1993 Bhandari požádal centrální vládu o osvobození od daně pro etnika patřící do *Scheduled Tribes*, což byli Lepchové a Bhutiové. Sikkimské lidové fórum, které vzniklo 18. března 1994, požadovalo osvobození od daní i pro Nepálce. Podle nich by Lepchům, Bhutiům i Nepálcům, mělo být poskytnuto rovné zacházení a ochrana, jinak by daně byly diskriminační a protiústavní (Raizada 2012: 295).

Kvůli Bhandariově dopisu v Sikkimu vzrostlo etnické napětí, vrchní ministr ztrácel podporu. Po celém Sikkimu se objevovaly protinepálské slogany i hesla proti Lepchům a Bhutiům. Chamling se snažil situaci zklidnit. Jako Nepálec například prohlašoval, že pokud někdo bude chtít zabít někoho z etnika Bhutia nebo Lepcha, bude nejdřív muset useknout hlavu jemu samotnému. I díky tomuto postoji Chamlinga byla v Sikkimu obnovena normalita

²² Komunita Rai patřila ke skupině *Other Backward Classes*.

a podařilo se mu rozptýlit etnické pnutí. Vládě byla vyslovena nedůvěra a Bhandari byl nucen odstoupit (Raizada 2012: 296).

Other Backward Classes jako Limbo, Gurung či Mangar patřili k raným obyvatelům Sikkimu, ale jejich identita zůstávala většinou nehlášená a marginalizována především kvůli tehdejší převládající politické atmosféře a nedostatku vzdělání. Pád vlády Bhandariho zahájil novou fázi sikkimské politiky. Komunitní identita se stala centrem politické mobilizace. Vzestup *Other Backward Classes* změnil povahu politiky v Sikkimu a také poskytl příležitost znovuobjevit individuální původní identitu pro různé podskupiny Nepálců, kteří byli často označováni jako migranti. Od roku 1990 docházelo v Sikkimu k trvalému nárůstu etnických organizací (Gurung 2011).

Hlavní ministr Chamling po svém nástupu k moci roku 1994 implementoval doporučení Mandalovy komise a etnokulturní skupiny jako Bhujel, Gurung, Limbo, Rai, Tamang, Mangar a Sunuwar byly prohlášeny za *Other Backward Classes*. V roce 2003 byl kmenům Limbo a Tamang přiznán status *Scheduled Tribes* (Vandenhelsken 2009: 186). Chamling úspěšně porozuměl etnickým nuancím ve společnosti Sikkimu, které převládaly v době po sloučení. Strana Sikkimské demokratické fronty, která poskytovala všem skupinám sikkimské společnosti komunální zastoupení, vládla v Sikkimu až do roku 2019, tedy 25 let nepřetržitě (Chattopadhyay 2019).

Sikkim je tradiční společnost. Stejně jako v jiných částech Indie, politické strany a organizace Sikkimu jsou často tvořeny na základě tradičních sítí a vztahů. Křesla ve Shromáždění Sikkimu jsou navržena tak, že tradiční síť a vazby hrají důležitou roli jak z hlediska volebního úspěchu, tak z hlediska trvání moci. Politické strany v procesu budování své podpůrné základny se spojují se sociokulturními a etnickými organizacemi a formulují politiku ve prospěch některé z těchto skupin. Se zavedením parlamentního systému ukázala Bhandariho vláda politiku, která zvyšovala mezi etniky pocit odcizení. Stejně tak Chamlingův postoj preferující *Other Backward Classes* zpočátku vyvolával obavy komunit, které do této skupiny nepatřily (Gurung 2011).

Indická vláda byla dostatečně opatrná, aby respektovala národní hrdost občanů Sikkimu, proto zajistila, aby na vládu a lid Sikkimu nebyl vyvíjen žádný silný tlak pro získání jejich loajality a respektu k Indii. Snažila se tak do sikkimské politiky vstupovat co nejméně (Raizada 2012: 297). Sikkim je v Indii jediným státem, který si od roku 1979 vždy ve volbách zvolil

regionální stranu a ne stranu celostátní. Tato skutečnost ukazuje na silnou loajalitu obyvatel ke svému území. Přestože je Sikkim součástí Indie, tak se snaží uchovat si určitou míru svébytnosti. Roku 2019 skončila dlouhá vláda Chamlingovy Sikkimské demokratické fronty, ve volbách získala 15 křesel ve Shromáždění, zatímco strana *Sikkim Krantikari Morcha* si zajistila křesel 17 (The Times of India 2019).

Vrchním ministrem se stal Prem Singh Tamang, jež stranu založil roku 2013. Prohra Sikkimské demokratické fronty byla nevyhnutelná hlavně kvůli vnitřním problémům strany. Podle současného vrchního ministra za to také mohlo slabé vedení Chamlinga. Sikkimská demokratická fronta se nyní připravuje na další volby, které se budou konat roku 2024. Chamling se snaží témata své politiky zaměřit na mladé lidi, díky tomu se údajně ke straně připojuje stále více členů mladé generace. Zároveň frontě prý pomohlo, že se od strany odpojili vysoce postavení starší členové, kteří skrze stranu chtěli prosazovat jen své vlastní zájmy (Gurung 2021; Ravidas 2022). Roku 2024 tedy budou volby v Sikkimu jistě velmi zajímavé.

5.3 Role Sikkimu v indo-čínském soupeření

Neshody Indie a Číny ohledně společných hranic jsou dlouhodobé. Důvodem je mimo jiné zahraničně politická strategie Číny, která byla zformována již za Mao Ce-tunga. Tato strategie je nazývána politikou pěti prstů (*Five Finger Policy*). Tibet představuje dlaň této politiky, zatímco pět prstů tvoří Ladakh, Nepál, Sikkim, Bhútán a Arunáčalpradéš.²³ Sikkim je tedy důležitým prvkem v čínské zahraniční politice. Po anexi Tibetu se předpokládalo, že se Čína pokusí toto území, která jí podle politiky pěti prstů náleží, „osvobodit“, ovšem celosvětové pobouření po anexi Tibetu přimělo Maa, aby od této myšlenky dočasně upustil. V této politice ovšem nepřímou pokračuje i současný prezident Číny Si Ťin-pching. Klíčem k územním nárokům, na které si Čína vzpomene, když se jí to hodí, je Tibet, jenž má s pěti zmíněnými územími historické vazby. Strategie pěti prstů již desítky let způsobuje na hranicích s Indií problémy (Gupta 2021; Singh 2013: 1).

Jak již bylo zmíněno výše, Čína roku 1975 neuznala přičlenění Sikkimu k Indii a označila situaci za anexi. Už od sporů na hranicích roku 1962 neprobíhal v průsmycích východního Sikkimu Nathu La a Jelep La s Čínou žádný obchod. Sikkimská demokratická fronta zvolená v roce 1994 se snažila o zlepšení vztahů s Čínou, jelikož ve spolupráci viděla ekonomické výhody a snížení bezpečnostního rizika. Dokonce zahrnovala snahu

²³ Viz příloha č. 9

o znovuotevření Nathu La do svého programu (Wangchuk 2013: 2). Čínský postoj k Sikkimu jako součásti Indie byl ovšem nejednoznačný. Po celá desetiletí po roce 1975 Peking publikoval mapy ukazující Sikkim jako nezávislý stát a hovořil o vztazích mezi Čínou a Sikkimem místo toho, aby bral na vědomí, že je Sikkim součástí Indie. Toto stanovisko čínské vlády se nezměnilo až do roku 2003. V tomto roce znovu započaly rozhovory mezi Indií a Čínou, které nakonec vedly k dohodě. Indie formálně uznala, že Tibetská autonomní oblast je součástí Čínské lidové republiky, Čína zase souhlasila se zahájením přeshraničního obchodu s Indií přes Sikkim. Obchod byl ovšem omezen jen na určité zboží. Tento krok byl považován za skutečnost, že Čína přijala Sikkim jako součást Indie. Obě strany také podepsaly několik dohod, v nichž se shodly například na zmírnění vízových pravidel, zakládání kulturních center v jejich zemích, či na vytváření projektů týkající se rozvoje infrastruktury (BBC 2003).

Poté, co byla dohoda v roce 2003 podepsána, přišla roku 2005 oficiální změna postoje, kdy tehdejší čínský premiér Wen Ťia-pao představil mapu Indie, na které byl Sikkim její součástí. Jakmile bylo dosaženo cíle Indie, tedy de facto uznání přičlenění Sikkimu, průsmyk Nathu La se opět stal oboustraně uznávanou hranicí. Nakonec byl pro znovuotevření Nathu La vybrán termín 6. července 2006. Indie nekladla velký důraz na samotné otevření, jelikož dosáhla toho, o co usilovala – Sikkim byl Čínou uznán jako součást Indie (Wangchuk 2013: 3). Přestože Peking tvrdil, že Sikkim již není problémem a nenarušuje bilaterální vztahy s Indií, nikdy v tomto smyslu jasně nevydal jednoznačné prohlášení a ani nepodepsal žádný dokument. Zatímco indická strana tvrdila, že během návštěvy premiéra Wen Ťia-paa v Indii v roce 2005 Čína potvrdila, že Sikkim je „nedotknutelná část Indie“, žádné takové prohlášení čínská strana během návštěvy veřejně nepronesla. Výsledná nejednoznačnost tak dává Pekingmu příležitost problém v budoucnu znovu otevřít a použít jej k vyjednávání (Lidarev 2015).

I přes mírové otevření průsmyku Nathu La roku 2006 se vztahy Indie a Číny na hranicích Sikkimu neurovnaly. Spíše se počet přeshraničních aktivit Číny zvýšil. Čína získala, co chtěla, tedy znovuotevření obchodní cesty mezi Tibetem a Sikkimem, což mělo pomoci k ekonomickému rozvoji Tibetu. Indie k tomu navíc uznala, že je Tibet součástí Číny. Jakmile Indie ztratila svou hlavní výhodu vůči Číně, uznání Tibetu, Čína začala být více odváznější. Celkově jsou hranice mezi Indií a Čínou často narušovány čínskými vpády a Sikkim není výjimkou. Za rok 2008 Sikkim kupříkladu čelil více než 70 čínským vpádům (Chellaney 2008). K významnému incidentu došlo také roku 2014, kdy se Čína pokusila postavit silnici na indické straně hranice v Sikkimu. Silnice byla nakonec indickými jednotkami zničena. Peking se snaží

budovat infrastrukturu až k hranicím se Sikkimem, kterými upevňuje svou pozici v oblasti. Silnice, dálnice či železniční trati mohou být navíc použity k přepravě vojáků v případě konfliktů na hranicích (Lidarev 2015).

V roce 2017 Čína obsadila plošinu Doklam, jež se nachází mezi Bhútánem a Tibetem, nedaleko od Sikkimu.²⁴ Spor zde začal kvůli tomu, že se Čína pokoušela postavit silnici na území, které si nárokoval Bhútán. Vzhledem k tomu, že Indie je smlouvou zavázána pomoci řešit bezpečnostní problémy Bhútánu, vyslala do oblasti své vojáky, díky čemuž zabránila čínským pokusům o převzetí fyzické kontroly nad Doklamem. Situace byla jednou z nejvážnějších konfrontací mezi Indií a Čínou od války roku 1962. Čína nakonec po dvou měsících ustoupila, ale prohlásila, že bude pokračovat v naplňování svých práv na ochranu územní suverenity (Kaura 2020: 503–504). To se začalo dít poměrně rychle. Silnici v Doklamu nechali Číňané nedokončenou, ale začali v oblasti stavět nové vojenské objekty. V severním Doklamu vytvořili úkryty, heliporty, radarové stanice, postavili zde také tři vesnice, zkrátka místo plně obsadili. V současnosti je oblast Doklamu sporným územím, které si nárokuje Bhútán i Čína (Ramachandran 2022).

Během sporů roku 2017 oficiální čínská média Global Times vyzvala Sikkim k nezávislosti a k oddělení od Indie. Noviny nabádaly občany, aby poháněli hnutí za nezávislost Sikkimu a zvrátili tak brutální indickou anexi tohoto státu. Indická armáda často tvrdila, že Čína poskytuje zbraně, peníze a logistickou podporu povstaleckým skupinám v severovýchodních státech Indie a povzbuzuje je v šíření nepokojů. Výzva novin k samostatnosti Sikkimu tuto domněnku jen posílila. Média Global Times psala o tom, že Indie usiluje o regionální hegemonii, přičemž jí nevádí obětovat malé himalájské národy. Kritizovala také postavení Indie v Bhútánu, kde je údajně ohrožována jeho suverenita. Ačkoli všechny názory publikované těmito novinami nemusí být nutně myšlenky Komunistické strany Číny, jsou často využívány k vysílání určitých signálů, zejména při diplomatických sporech s Indií (Patranobis 2017). Postoj Číny k Sikkimu se tedy může jakkoli a kdykoli měnit.

Doklamem ovšem expanzionistické snahy Číny neskončily. V reakci na krvavý střet v oblasti Ladakh v roce 2020, při kterém zahynulo 20 indických vojáků a neznámý počet vojáků z Číny, rozmístil Peking desítky tisíc vojáků ke sporným územím Ladakhu, Arunáčalpradéše, ale i Sikkimu (Gupta 2021). Poslední větší potyčka se na hranicích Číny a Sikkimu odehrála

²⁴ Viz příloha č. 10

roku 2021. Podle indických představitelů se čínští vojáci pokusili přejít na území Indie v sikkimské oblasti Naku La, což vedlo k potyčce, jež způsobila zranění vojáků na obou stranách. Indická armáda incident označila za menší střet, který vyřešili místní velitelé podle zavedených protokolů. Mluvčí čínského ministerstva zahraničí Čao Li-t'ien novinářům řekl, že ke střetu nemá žádné komentáře, ale vyzval Indii, aby se zdržela akcí, které by mohly eskalovat nebo zkomplikovat situaci podél jejich společných hranic. Incident představoval další postupné zhoršování vztahů mezi Indií a Čínou (Ellis-Petersen 2021).

Sikkim má podstatný strategický význam pro Čínu i Indii. Leží velmi blízko úzkého indického koridoru Siliguri²⁵, jehož přerušení by v případě vojenského konfliktu s Čínou znamenalo nemožnost spojení Indie s jejím severovýchodem. Sikkim také hraničí s Nepálem a Bhútánem, zeměmi, v nichž Peking a Nové Dillí léta soupeří o vliv. Navíc úzký náboženský kontakt mezi sikkimskými buddhisty a jejich tibetskými protějšky, geografická blízkost bývalého království a Tibetu a přítomnost lidí tibetského původu v Sikkimu neodvratně Sikkim a Tibet propojují (Lidarev 2015).

Důležitost Sikkimu pro Čínu roste denně. Vzhledem k tomu, že Čína se postupně stává největší ekonomickou velmocí světa, tak se neustále zvětšuje její potřeba bezpečných obchodních cest. Pokud by Čína v budoucnu přesvědčila Indii, aby umožnila přepravu čínského zboží přes Sikkim, byl by to pro ni „zlatý důl“. Čína by tak mohla přepravovat zboží bezpečným a ziskovým způsobem po zemi přes Tibet do Indie, kde žije více než miliarda lidí, takže by získala přístup na hlavní globální trh, který není závislý na tranzitu žádné jiné země. Důležitá je i možnost, že by se cesta přes Sikkim mohla pro Čínu stát tou nejkratší z pevninské Číny do Bengálského zálivu a Indického oceánu. Přístav Kalkata je od Tibetské hranice v Sikkimu vzdálený 725 kilometrů. Naproti tomu pozemní koridory, které Čína nyní využívá k tomu, aby se dostala do Indického oceánu, jsou delší, přes 1500 kilometrů je vzdálený od Číny Pákistán a přes 1100 kilometrů Myanmar. Navíc tyto trasy vedou přes politicky nestabilní území a nehostinný terén. Číňané proto budou nadále vyvíjet úsilí, aby Indie tuto trasu otevřela (Gokhale 2021: 106).

Pokud by Indie tuto myšlenku Číny přijala, důsledky by mohly být devastující. Číňané by si tím splnili tři důležité cíle - přímý přístup k obrovskému indickému domácímu trhu, nejkratší cestu do Indického oceánu, a navíc by nemuseli řešit hraniční spory s Indií, protože

²⁵ Viz příloha č. 11

obchodovat by díky ní mohli. Umožnění přístupu přes Sikkim by tedy mohlo znamenat, že Čína nebude mít žádný přesvědčivý důvod k vypořádání se s hraničními problémy s Indií. Otevření pravidelného pozemního obchodu mezi Indií a Čínou přes Sikkim by také mohlo přimět vládu v Bhútánu, aby otevřela své hranice Číně. Navíc by Bangladéš mohl zvýšit tlak na Indii, aby byl umožněn tranzit přes koridor Siliguri pro obchod s Čínou. Ze všech těchto důvodů by se v první řadě měly vyřešit hraniční neshody Číny a Indie (Gokhale 2021: 107). S expanzionistickým přístupem Číny a politikou pěti prstů to ovšem nevypadá na to, že by v budoucnosti na čínsko-indických hranicích měl nastat klid.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit důvody a okolnosti politicko-geografických změn, které se v oblasti Sikkimu odehrály od roku 1815 do roku 2022. Sikkim je příkladem zanikého státu, v práci proto byl kladen důraz převážně na to, proč a jak k rozpadu došlo. Zároveň mi přišlo důležité prozkoumat, co následovalo po zániknutí státnosti a jaký vliv měly tyto změny na obyvatelstvo Sikkimu. V úvodu práce jsem si položila výzkumné otázky, na které nyní odpovím.

Vztah Sikkimu a Britského impéria byl prospěšný převážně pro Brity, kteří kvůli ekonomickým výhodám a strategické poloze Sikkimu začali být v oblasti aktivní. Od počátku jejich přítomnosti v Sikkimu až do jeho nezávislosti roku 1947 se geografická podoba Sikkimského království poměrně změnila. Důležitým bodem ve vztazích Britského impéria a Sikkimu bylo postoupení Darjeelingu, jelikož Britové se tak dostali do kontaktu s Nepálem i Bhútánem, navíc se jim díky tomu otevřela možnost obchodu s Tibetem. Hranice Sikkimu se ustálily do podoby, ve které je známe dnes, a to hlavně v důsledku různých smluv vyjednaných s Britským impériem či dohod domluvených jejich prostřednictvím. Když získala Indie nezávislost roku 1947, Britové se ze Sikkimu stáhli. Sikkim nebyl součástí Britské Indie, oproti indickým státům měl odlišný historický vývoj, společnost či politický systém, proto se stal nezávislým státem. Indie v přičlenění takto specifického regionu neviděla výhody, spíše naopak by sloučení mohlo způsobit politické nepokoje a také by si tímto krokem proti sobě mohla obrátit jiné himalájské státy.

Na výzkumnou otázku o fungování Sikkimu v době nezávislosti nelze odpovědět snadno. Sikkim byl až do roku 1975 nezávislým státem, z výzkumu je ale zřejmé, že vlastně nezávislý v plném slova smyslu nebyl. Před rokem 1815 byl závislý na Tibetu, následně do poloviny 20. století na Britském impériu a po stažení Britů z oblasti se Sikkim stal protektorátem Indie. Přesto byl Sikkim de iure nezávislým státem, který se vyznačoval rozmanitým politickým vývojem. Roku 1947 vznikla první významná politická strana Sikkimu, Sikkimský státní kongres, která vystupovala proti monarchii a požadovala připojení k Indii. Přičlenění ovšem nebylo v indickém zájmu. V roce 1950 byl potvrzen protektorátní status Sikkimu, díky čemuž získala Indie moc řešit jeho vnější záležitosti. Chogyal ovšem viděl příležitost ve světě, kde se malé státy osamostatňovaly. Zatímco on chtěl, aby Sikkim získal mezinárodního postavení, několik politických organizací, zejména Sikkimský národní kongres, mělo za to, že důraz by měl být kladen především na vnitřní rozvoj státu. Kongres také chtěl větší politickou svobodu v zemi. K tomuto rozdílu priorit v Sikkimu se přidal problém etnicity,

jelikož chogyal preferoval a zvýhodňoval Bhutie a Lepchy, přestože většinu obyvatel Sikkimu tvořili lidé nepálského původu. Chogyal by možná mohl dosáhnout toho, aby se Sikkim stal naprosto nezávislým státem, nicméně by se musel zaměřit na veřejnou podporu obyvatel Sikkimu. On ovšem nevyvinul žádnou snahu k ukončení diskriminace lidí nepálského původu. Chogyal neustále čelil vnitropolitickým problémům a rostl tlak na to, aby byl Sikkim více demokratický.

Další výzkumná otázka se zabývala konflikty na hranicích Číny a Sikkimu a jejich vlivu na dnešní vztahy Číny a Indie v oblasti Sikkimu. Sikkim se stal v 60. letech 20. století předmětem soupeření mezi dvěma největšími asijskými státy. Bylo to pokračování dlouhodobých historických rivalit a neshod, které se v oblasti mezi Čínou, Indií, Nepálem, Sikkimem a Bhútánem děly po staletí. Čína nebyla spokojená se statusem Sikkimu jako indického protektorátu. Považovala ho za jeden ze svých pěti prstů, a tak nikdy neztratila důvody k invazím do Sikkimu. Ambice Číny začlenit Sikkim do své říše byly dány převážně jeho strategickou polohou. Počet narušení hranic se neustále zvyšoval, v roce 1967 situace vy eskalovala v několikadenní násilné střety. Boje se odehrávaly v hraničních průsmycích Nathu La a Cho La. Čína se následně stáhla poté, co utrpěla několikanásobně větší ztráty na životech než Indie. Čína se v Sikkimu prosadit nedokázala, v důsledku nepokojů byl navíc přerušen obchod v oblasti. Otázka Sikkimu se dále několik let neřešila, ovšem když se začalo hovořit o přiřazení Sikkimu k Indii, Čína byla jasně proti. Až do roku 2003 v žádném případě sloučení neuznávala. Nakonec kvůli tomu, že Číňané chtěli, aby byla otevřena obchodní cesta přes Nathu La a aby Indie uznala čínskou anexi Tibetu, tak de facto uznali, že je Sikkim součástí Indie. Přesto je od té doby situace na hranicích nejistá. Potyčky narůstají, Čína dokonce roku 2017 podpořila samostatnost Sikkimu. Čínský postoj k statusu Sikkimu není zdaleka jednoznačný. K poslednímu většímu narušení hranic došlo roku 2020, což způsobilo zranění čínských i indických vojáků. Sikkim má pro Čínu neustále strategický význam a jen budoucnost ukáže, co vše je Čína ochotná udělat pro tento zisk.

Přiřazení Sikkimu k Indii bylo dáno několika vnitřními i vnějšími faktory. V Sikkimu během 70. let přetrvávala politická nestabilita, chogyal neměl podporu vlastních obyvatel, čelil stávkám a demonstracím. Jeho vládnutí nebylo demokratické, jelikož zvýhodňoval jen určitá etnika, nesoustředil se navíc dostatečně na blahobyt svých lidí, šlo mu hlavně o mezinárodní postavení Sikkimu a vlastní úspěchy. Přestože si Indie dříve myslela, že chogyal bude spolehlivým spojencem, tato domněnka nyní byla vyvrácena, a proto vyslyšela vůli

sikkimského lidu. To, že byl Sikkim protektorátem Indie, učinilo přičlenění jednodušší. Referendum se konalo v dubnu 1975, 97 % obyvatel se vyjádřilo pro to, že se chtějí stát součástí Indie. Sloučení bylo výhodné pro obě strany. Nezávislý Sikkim vždy představoval pro Indii určitou hrozbu pro její severovýchodní hranice. Když se tedy stal plnohodnotným státem Indie, bylo možné přímo řešit vnější i vnitřní otázky Sikkimu v rámci celkové národní politiky. Byla tím také odražena hrozba toho, že by se Sikkim stal součástí Číny. Stát Sikkim nebyl dost silný na to, aby se udržel samostatný. Pokud by se nestal součástí Indie, pohltila by ho Čína. A být součástí demokratického státu je pro obyvatele Sikkimu dle mého názoru lepší, než žít v komunistickém režimu.

Poslední výzkumná otázka zněla: Jaké jsou důsledky přičlenění Sikkimu k Indii? Přičlenění k Indii přineslo mnoho změn v sociálním, ekonomickém a politickém životě Sikkimu. S demokratickými hodnotami byla redukována autoritativní složka. V důsledku socioekonomického rozvoje se feudální, nedemokratická a tradiční společnost Sikkimu proměnila v moderní a demokratickou. Po sloučení Sikkimu a Indie byla věnována vysoká pozornost tomu, aby se Sikkim rozvíjel. Vytvořily se moderní formy správy, začaly se konat všeobecné volby, lidé se kromě zemědělství začali více věnovat službám a tradičně utlačovaná část společnosti se snažila více se prosadit. Díky úsilí ve školství a zdravotnictví jako prostředku sociálního pokroku se s pomocí centrální vlády zřizovaly další školy a nemocnice. Demokratickému systému se podařilo překonat vliv aristokracie a otevřel cestu pro masovou účast sikkimských občanů v procesu rozhodování o politice. Přestože raný politický vývoj po přičlenění k Indii byl poměrně rušný a objevovaly se protiindické nálady, po nástupu Chamlinga roku 1994 se situace ustálila a Sikkim si od té doby až dodnes udržel politickou stabilitu, což pomáhá i ekonomickému růstu. Důležitou roli hrají v Sikkimu místní politické strany, i jejich prostřednictvím si Sikkim udržuje svou odlišnost oproti jiným státům Indie. Tyto strany již nejsou založeny na etnické příslušnosti, přestože jsou dodnes etnické otázky v Sikkimu zmiňovány.

Dnešní situace v Sikkimu je stabilní, ovšem vzhledem k tomu, že Sikkim sdílí hranice s Čínou, se tato situace může kdykoli změnit. Přestože se v Sikkimu najdou lidé, kteří by si přáli mít z oblasti znovu samostatný stát, tyto názory jsou pouze ojedinělé. Separatistické tendence podle mého názoru v budoucnu nebudou způsobovat problémy a budou se spíše snižovat. To si myslím z toho důvodu, že přičlenění k Indii přineslo obyvatelům Sikkimu jasné sociální a ekonomické výhody, navíc je Indie chrání před bezpečnostním rizikem Číny, která se netají tím,

že Sikkim považuje za součást své sféry vlivu. Co mi tedy přijde jako výraznější problém oproti separatismu, je čínská aktivita v oblasti Sikkimu. I když současně není primárním cílem Číny přičlenění Sikkimu ke svému území, myslím si, že jednou by státu čínská anexe hrozit mohla. Tento názor zastávám kvůli tomu, že se Čína netají s politikou pěti prstů, navíc dává jasně najevo, že Sikkim není vyřešenou záležitostí, jeho status státu Indie může být kdykoli napaden. A samostatný stát Sikkim by pak bylo pro Čínu snadnější anektovat. Získala by tím četné ekonomické výhody a posílila by svou pozici v Asii. Proto je důležité se na tuto problematiku soustředit.

Seznam použité literatury

- Acharya, D. (2023). Explained | What is Special Category Status accorded to states? *Deccan Herald*. 18. 2. 2023 (<https://www.deccanherald.com/national/explained-what-is-special-category-status-accorded-to-states-1192611.html>, 30. 3. 2023).
- Arora, V. (2006). Roots and the Route of Secularism in Sikkim. *Economic and Political Weekly* 41 (38), s. 4063–4071.
- Askew, J. (2002). The Status of Tibet in the Diplomacy of China, Britain, the United States and India, 1911 – 1959. *History Centre for Asian Studies*, s. 1–270.
- Bajpai, G. S. (1999). *China's Shadow Over Sikkim: The Politics of Intimidation* (Nové Dillí: Lancer Publishers).
- Basnet, L. B. (1974). *Sikkim: A Short Political History* (Nové Dillí: S. Chand).
- Bareh, H. (2001). *Encyclopaedia of North-East India: Sikkim* (Nové Dillí: Mittal Publications).
- BBC (2003). India and China agree over Tibet. 24. 6. 2003 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/3015840.stm, 30. 3. 2023).
- Bhasin, A. S. ed. (1974). Doc. No. 2296, Statement by the Ministry of Foreign Affairs of China on Sikkim. *India-China Relations 1947-2000 – A Documentary Study*. 11. 9. 1974.
- Bhasin, A. S. ed. (1980). Doc. 2314, Vice Premier Deng Xiaoping's interview with Krishna Kumar. *India-China Relations 1947-2000 – A Documentary Study*. 21. 6. 1980.
- Berner, A. (2017). Map. *University of North Carolina, Center for Urban and Regional Studies*. 1. 1. 2017 (<https://curs.unc.edu/2017/02/20/chokepoints-circulation-regulation-indias-siliguri-corridor/map/>, 18. 4. 2023).
- Chakaravarthi, K. R. (1994). Government and politics in Sikkim. In: Lama, M. P. ed., *Sikkim: Society Polity Economy Environment* (Nové Dillí: Indus Publishing Company), s. 92–115.
- Chakrabarti, A. (2014). Economic Development and Tourism in Sikkim: A Critical Review. *International Journal of Research in Commerce, Economics and Management* 4, s. 16–21.
- Chattopadhyay, S. S. (2019). SKM ends Chamling's 25-year rule. *Frontline*. 31. 5. 2019 (<https://frontline.thehindu.com/cover-story/article27321226.ece>, 29. 3. 2023).

Chellaney, B. (2008). Sikkim in India-China Relations. *Stagecraft and Statecraft*. 6. 6. 2008 (<https://chellaney.net/2008/06/06/sikkim-in-india-china-relations/>, 2. 4. 2023).

Chhetri, A. – Lama, S. (2014). Trends of Urbanization and its Impacts on Environmental Resources: A Case Study of Gangtok Town of Sikkim Himalayas. *Geo-Analyst*, s. 76–85.

Choedon, Y. (2012). Cultural Evolution of Sikkim: A Survey. *Bulletin of Tibetology*, s. 73–77.

Das, B. S. (1983). *The Sikkim Saga* (Nové Dillí: Vikas Publishing House).

Drulák, P. a kol. (2008). *Jak zkoumat politiku* (Praha: Portál).

Ellis-Petersen, H. (2021). Indian troops brawl with Chinese counterparts on border. *The Guardian*. 25. 1. 2021 (<https://www.theguardian.com/world/2021/jan/25/india-soldiers-brawled-with-chinese-counterparts-on-border>, 15. 2. 2023).

Flags Of The World (2018). *Sikkim (India)*. 10. 5. 2018 (<https://www.fotw.info/flags/in-sk.html>, 15. 4. 2023).

Fravel, M. T. (2008). *Strong Borders, Secure Nation: Cooperation and Conflict in China's Territorial Disputes* (Princeton: Princeton University Press).

Future Policy (nedatováno). *Future Policy Award* (<https://www.futurepolicy.org/award/>, 30. 3. 2023).

Gokhale, V. (2021). *The Long Game: How the Chinese Negotiate with India* (Gurugram: Penguin Random House India).

Gopinath, V. (2018). Who Are the Scheduled Castes, Scheduled Tribes, OBCs and EBCs? *The Quint World*. 12. 6. 2018 (<https://www.thequint.com/explainers/scheduled-caste-scheduled-tribe-obc-ebc-sc-st-prevention-of-atrocities-act-explainer#read-more>, 29. 3. 2023).

Government of India (nedatováno). *Sikkim Profile Census of India* (<https://censusindia.gov.in/census.website/>, 30. 3. 2023).

Government of India (1989). *The Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989. No. 33 of 1989*. 11. 9. 1989, s. 1–14.

Government of Sikkim (nedatováno a). Forest and Environment Department (<https://sikkim.gov.in/departments/forest-environment-and-wildlife-department>, 17. 4. 2023).

Government of Sikkim (nedatováno b). *Sikkim Legislative Assembly* (<https://sikkim.gov.in/departments/sikkim-legislative-assembly/sikkim-legislative-assembly>, 29. 3. 2023).

Gupta, B. A. (2021). Five Fingers Dream of Mao Zedong. *Indian Defence Review*. 28. 1. 2021 (<http://www.indiandefencereview.com/news/five-fingers-dream-of-mao-zedong/>, 2. 4. 2023).

Gupta, H. R. (1967). *India-Pakistan War 1965* (Nové Dillí: Prabhat Prakashan).

Gupta, P. K. (1974). Protest and Change in Sikkim. *China Report* 10 (4), s. 8–13.

Gupta, R. (1975). Sikkim: The Merger with India. *Asian Survey* 15 (9), s. 786–798.

Gurung, B. (2021). SDF Conceded goal in 2019 itself: Golay. *Sikkim Express*. 7. 3. 2021 (<https://www.sikkimexpress.com/news-details/sdf-conceded-goal-in-2019-itself-golay>, 28. 3. 2023).

Gurung, S. K. (2011). *Sikkim Ethnicity and Political Dynamics* (Nové Dillí: Kunal Books).

History and Public Policy Program Digital Archive (1955). *Cable from the Chinese Foreign Ministry, 'Draft Proposal to Strengthen and Develop Friendly Relations with Asian-African Countries after the Asian-African Conference'*. 13. 7. 1955 (<https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/cable-chinese-foreign-ministry-draft-proposal-strengthen-and-develop-friendly-relations>, 12. 3. 2023).

History and Public Policy Program Digital Archive (1961). *'Memorandum of Conversation between Deputy Foreign Minister Geng Biao and Director Zhang Wenjin with Indian Ambassador to China G. Parathasarathi'*. 19. 7. 1961 (<https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/memorandum-conversation-deputy-foreign-minister-geng-biao-and-director-zhang-wenji-indian>, 12. 3. 2023).

Indian and Foreign Review (1974). *Sikkim*. 20. 6. 1974, s. 26–28.

Jeshong, T. (2020). A Geo-strategic Importance of Tibet: China's "Palm and Five-Fingers Strategy". *South Asia Journal*. 4. 7. 2020 (<http://southasiajournal.net/a-geo-strategic-importance-of-tibet-chinas-palm-and-five-fingers-strategy/>, 17. 4. 2023).

Joshi, H. G. (2004). *Sikkim: Past and Present* (Nové Dillí: Mittal Publications).

- Kalha, R. S. (2014). *India-China Boundary Issue: Quest for Settlement* (Nové Dillí: Pentagon Press).
- Kandell, A. S. (1971). King and Queen of Sikkim and their daughter Hope Leezum watch birthday celebrations, Gangtok, Sikkim. *Library of Congress* (<https://www.loc.gov/pictures/item/2011646320/>, 24. 3. 2023).
- Karan, P. P. (1989). Environment and Development in Sikkim Himalaya: A Review. *Human Ecology* 17 (2), s. 257–271.
- Karki, B. (2017). A Historical Study of Protest Movement and the Establishment of First Democratic Government in Sikkim. *Proceedings of the Indian History Congress* 78, s. 1078–1088.
- Katoch, L. G. P. (2017). China: Breach of Agreement of Kailash Mansarovar pilgrimage confirms Chinese Cussedness. *Indian Defence Review*. 30. 6. 2017 (<http://www.indiandefencereview.com/news/china-breach-of-agreement-of-kailash-mansarovar-pilgrimage-confirms-chinese-cussedness/>, 14. 3. 2023).
- Kaura, V. (2020). India's Relations with China from the Doklam Crisis to the Galwan Tragedy. *India Quarterly* 76 (4), s. 501–518.
- Kazi, J. N. (2020). *Sons of Sikkim: The Rise and Fall of the Namgyal Dynasty of Sikkim* (Chennai: Notion Press).
- Khamdhak, B. L. (nedatováno). *The Sikkimese Limboo down the ages: In search of Identity and Status (Part I)* (<http://buddhilkhamdhak.blogspot.com/p/struggle-of-sikkimese-limboos-for.html>, 29. 3. 2023).
- Lama, M. P. (2001). Sikkim Human Development Report 2001. *The Government of Sikkim. Social Science Press*.
- Levi, W. (1959). Bhutan and Sikkim: Two Buffer States. *The World Today* 15 (12), s. 492–500.
- Lidarev, I. (2015). The Sikkim Anniversary. Forty years after joining India, Sikkim continues to trouble Sino-Indian relations. *The Diplomat*. 31. 12. 2015 (<https://thediplomat.com/2015/12/the-sikkim-anniversary/>, 25. 3. 2023).
- Maps of India (2017). *Sikkim Location Map*. 2. 11. 2017 (<https://www.mapsofindia.com/maps/sikkim/sikkimlocation.htm>, 12. 4. 2023).

- McKay, A. (2007). Sikkim: Imperial Stepping-stone to Tibet. In *Their Footprints Remain: Biomedical Beginnings Across the Indo-Tibetan Frontier* (Amsterdam: Amsterdam University Press), s. 85–114.
- McKay, A. (2010). “A Difficult Country, a Hostile Chief, and a still more Hostile Minister”: The Anglo-Sikkim War of 1861. *Bulletin of Tibetology* 46 (1), s. 31–48.
- Mukhia, S. (2021). *Politics of Ethnicity and Identity in Sikkim* [disertační práce] (Gangtok: Sikkim University).
- Namgyal, T. (1953). State Council and Executive Council Proclamation. *Endangered Archives Programe*, s. 3–30.
- Patranobis, S. (2017). Chinese media calls for Sikkim’s ‘independence’, scrapping of ‘unfair’ Bhutan treaties. *The Hindustan Times*. 6. 7. 2017 (<https://www.hindustantimes.com/india-news/chinese-media-calls-for-sikkim-s-independence-and-fueling-anti-india-feelings/story-h4jmY82X7MuDSaJ3qzDBNL.html>, 30. 3. 2023).
- Paul, K. – Sharma, D. (2016). Post facto, trends and pattern of Urbanity in Sikkim. *Applied Science Research* 8 (5), s. 43–54.
- Planning Commission (2008). *Sikkim Development Report. The Government of India* (Nové Dillí: Academic Foundation).
- Rai, D. (2013). Democratic Uprising in Sikkim: Pre-merger Perspective. *International Journal of Physical and Social Sciences* 3 (12), s. 558–579.
- Raizada, S. (2012). *Merger of Sikkim: A New Perspective* (Nové Dillí: Swati Publications).
- Ram, N. (1974). Sikkim Story: Protection to Absorption. *Social Scientist* 3 (2), s. 57–71.
- Ramachandran, S. (2022). China Advances Into Bhutan’s Doklam; India Watches. *The Diplomat*. 30. 6. 2022 (<https://thediplomat.com/2022/07/china-advances-into-bhutans-doklam-india-watches/>, 3. 4. 2023).
- Rao, P. R. (1978). *Sikkim, the Story of Its Integration with India* (Nové Dillí: Cosmo).
- Ravidas, R. (2022). Sikkim: SDF coming back in new avatar, says Pawan Chamling. *The Telegraph*. 21. 3. 2022 (<https://www.telegraphindia.com/states/sikkim-sdf-coming-back-in-new-avatar-says-pawan-chamling/cid/1856844>, 27. 3. 2023).

- Rose, L. E. (1969). India and Sikkim: Redefining the Relationship. *Pacific Affairs* 42 (1), s. 32–46.
- Secretary Kissinger's Talks in China (1974). *Memorandum of Conversation between Dr Kissinger and Vice Premier Deng Xiaoping*. 27. 11. 1974, s. 1–23.
- Sen, S. C. (1975). Sikkim — Where Feudalism Fights Democracy. *Verfassung Und Recht in Übersee / Law and Politics in Africa, Asia and Latin America*, 8 (3/4), s. 345–364.
- Sengupta, N. (1985). *State Government and Politics in Sikkim* (Nové Dillí: Sterling Publishers).
- Sharma, T. (1992). *Sikkim Hinja Dekhi Aaja Samma* (Gangtok: Ankur Prakashan).
- Sikkim (1975). *The International and Comparative Law Quarterly* 24 (4), s. 884.
- Singh, T. (2013). India, China and the Nathu La India, China and the Nathu La: Understanding Beijing's Larger Strategy towards the Region. *Institute of Peace and Conflict Studies*, s. 1–4.
- Sinha, A. C. (1973). The Feudal Polity and Political Development in Sikkim. *Indian Anthropologist* 3 (2), s. 71–87.
- Sinha, A. C. (1975). *Politics of Sikkim* (Haryana: Thomson Press).
- Sinha, A. C. (2005). *Sikkim* (Chiba: Institute of Developing Economies).
- Sinha, A. C. (2006). Political Development in Sikkim Since Merger. In: Ray, B. D. – Ray, A. K. eds., *Dynamics of Power Relations in Tribal Societies of North-East India* (Nové Dillí: OM Publications), s. 265–282.
- Shukla, S. R. (1976). *Sikkim - The Story of Integration* (Nové Dillí: S. Chand).
- Sprigg, R. K. (1995). The End of an Era in the Social and Political History of Sikkim. *Bulletin of Tibetology*, s. 88–92.
- Subba, J. R. (1984). *Agriculture in the Hills of Sikkim* (Gantok: Sikkim Science Society).
- The Economic Times (2018). *Centre did not inform Sikkim about Doklam standoff: Chamling*. 21. 8. 2018 (<https://economictimes.indiatimes.com/news/politics-and-nation/centre-did-not-inform-sikkim-about-doklam-stand-off-chamling/articleshow/65488576.cms>, 17. 4. 2023).
- The Missing Tourist (1969). *Economic and Political Weekly* 4 (17), s. 710–711.
- The Sentinel (2022). *Women and Child Development Department, Sikkim Recruitment 2022 - Member, Juvenile Justice Board Vacancy, Job Openings*. 4. 5.

2022 (<https://www.sentinelassam.com/jobs-in-rest-of-ne/women-and-child-development-department-sikkim-recruitment-member-juvenile-justice-board-vacancy-job-openings-590514>, 14. 4. 2023).

The Times of India (2019). *Sikkim Election Results* (<https://timesofindia.indiatimes.com/elections/assembly-elections/sikkim/results>, 27. 3. 2023).

Tickell, A. (2022). 1962's Sino-Indian border war lasted four weeks – internment of India's Chinese community lasted years. *The Conversation*. 7. 11. 2022 (<https://theconversation.com/1962s-sino-indian-border-war-lasting-four-weeks-internment-of-indias-chinese-community-lasting-years-192366>, 14. 3. 2023).

Times Travel (2019). *Sikkim declared 100 per cent organic by UN Food and Agriculture*. 5. 8. 2019 (<https://timesofindia.indiatimes.com/travel/destinations/sikkim-declared-100-per-cent-organic-by-un-food-and-agriculture/articleshow/70535486.cms>, 30. 3. 2023).

Upadhyay, R. (2011). B B Gurung - The Third Chief Minister of Sikkim (11 May 1984-24 May 1984). *Sikkim - A Look Back View*. 15. 10. 2011 (<http://sikkim-historyhunter.blogspot.com/2011/10/b-b-gurung-third-chief-minister-of.html>, 28. 3. 2023).

Van Eekelen, W. (2015). *Indian Foreign Policy and the Border Dispute with China* (Leiden: Brill).

Vandenhelsken, M. (2009). Reification of Ethnicity in Sikkim: Tribalism in Progress. *Bulletin of Tibetology*, s. 161–194.

Wangchuk, P. (2013). India, China and the Nathu La: Converting Symbolism into Reality. *Institute of Peace and Conflict Studies*, s. 1–4.

Wayback Machine (2003). *Sagauli Treaty cessions*. 28. 4. 2003 (https://web.archive.org/web/20030428175119/http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/nepal/np01_03b.pdf, 24. 3. 2023).

Resumé

This bachelor's thesis called Sikkim – political-geographical development aims to find the reasons and circumstances that led to political-geographical changes in Sikkim from 1815 to 2022. Sikkim is an example of the defunct state, so in the thesis was important to find out why and how the Sikkim lost its sovereignty. The thesis also aims to analyze the socio-economical and political development in Sikkim after the merge with India. The work is divided into five chapters. At first, I focus on the activities of British Imperium in Sikkim and their mutual agreements that led to geographical changes in this region. Next chapter analyzes the political and economical development in the independent Sikkim from 1950 to 1973. In the following part, I deal with conflicts between China and India in the Sikkim region in 1960s. Fourth chapter is focussed on the Sikkim merger with India, it deals with the situation before merger, following referendum and reaction of China. Final chapter aims to find the changes in lives of people in Sikkim after the merger with India. In the end I answer the questions from the introduction of this thesis for fulfilling the goal of the work. On the base of my research, I discovered that the accession of Sikkim to India was due to several internal and external factors, like the political instability of chogyal's regime, threat of China and also economical advantages of merger with India for Sikkimese people. The merger of Sikkim and India was convenient for both sides.

Přílohy

Příloha č. 1: Poloha Sikkimu

Zdroj: Maps of India 2017

Příloha č. 2: Území Sikkimu v roce 1817

Zdroj: Wayback Machine 2003

Příloha č. 3: Volební výsledky politických stran v Sikkimu v od roku 1953 do 1973

S.N	Political Parties	1953	1958	1967	1970	1973	Total
1.	Sikkim State Congress	6	8	2	4	2	22
2.	Sikkim National Party	6	6	5	7	9	33
3.	Sikkim National Congress	8	5	5	18
4.	Unattached Independents	3	2	2	07
	Elective Seats in Council	12	14	18	18	18	80

Zdroj: Sinha 2005: 288

Příloha č. 4: Horský průsmyk Nathu La

Zdroj: Katoch 2017

Příloha č. 5: Palden Thondup Namgyal, poslední chogyal

Zdroj: Kandell 1971

Příloha č. 6: Členové prvního zvoleného Shromáždění roku 1974

Zdroj: Karki 2017: 1086

Příloha č. 7: Vlajka samostatného státu Sikkim

Zdroj: Flags Of The World 2018

Příloha č. 8: Státní znak nezávislého Sikkimu, současný znak sikkimské vlády

Zdroj: The Sentinel 2022

Příloha č. 9: Čínská politika pěti prstů

Zdroj: Jeshong 2020

Příloha č. 10: Plošina Doklam

Zdroj: The Economic Times 2018

Příloha č. 11: Siliguri koridor

Zdroj: Berner 2017